

Газета виходить з вересня 1930 р.

КАДРИ МЕТАЛУРГІЇ

Газета Національної металургійної академії України

№ 4 (2747)

квітень 2020 року

«Україна – це метал. «Метал» – це ми»

Розповсюдження безкоштовне ©

Редакційна колегія

Головний редактор – ректор НМетАУ член-кореспондент НАН України професор **Величко О.Г.**

Заступники головного редактора: перший проректор д.т.н., професор **Іващенко В.П.**

проректор з наукової роботи д.т.н., професор

Пройдак Ю.С.

проректор з науково-педагогічної роботи д.т.н., професор

Шатоха В.І.

фахівець навчально-наукового центру к.т.н., доцент

Никифорова Н.А.

Відповідальний редактор – Никифорова Н.А.

Члени редколегії: доцент кафедри електрометалургії к.т.н. **Жаданос О.В.**

доцент кафедри металургії сталі к.т.н. **Журавльова С.В.**

декан гуманітарного факультету к.х.н. **Клімашевський Л.М.**

професор кафедри інженерної педагогіки д.пед.н. **Лучанінова О.П.**

голова ради студентів студентка групи ЕО01-17 **Олійник А.В.**

заступник голови профкому, доцент кафедри прикладної механіки к.т.н. **Селегей А.М.**

фахівець навчально-наукового центру **Сердюк В.М.**

учений секретар ІНІФН к.т.н., доцент **Ступак Ю.О.**

директор бібліотеки **Фахрутдінова С.М.**

керівник навчально-наукового центру к.т.н. **Ясєв О.Г.**

У разі повного або часткового відтворення / передруку матеріалів
посилання на газету є обов'язковим
(Закон України «Про авторські та суміжні права»)

Публікацію газети відновлено в рамках виконання спільного європейського проекту Темпус "Центри провідного досвіду для молодих вчених" (CERES) 544137-TEMPUS-1-2013-1-SK-TEMPUS-JPHES

Co-funded by the
Tempus Programme
of the European Union

Centres of Excellence for young REsearchers

ІНТЕРАКТИВНИЙ ЗМІСТ

ДО 90-РІЧЧЯ ДМетІ-НМетАУ

<i>З днем народження, НМетАУ! .....</i>	<i>3</i>
<i>Гортаючи сторінки історії.....</i>	<i>7</i>
<i> Про роль особистості в історії розвитку кафедри термічної обробки металів ім. К.Ф. Стародубова .....</i>	<i>7</i>
<i>Історія НМетАУ в обличчях .....</i>	<i>14</i>
<i> До 125-річчя від дня народження А.Д.Готліба (1895–1968) .....</i>	<i>14</i>
<i>Попередні публікації в «Кадрах металургії» з історії ДМетІ-НМетАУ .....</i>	<i>18</i>
<i> Видатні постаті .....</i>	<i>19</i>
<i> Кафедри та підрозділи.....</i>	<i>21</i>
<i> Події.....</i>	<i>22</i>

ВІТАЄМО ЮВІЛЯРА!

<i>Леоніду Миколайовичу Дейнеко – 70 .....</i>	<i>22</i>
<i>Букет привітань ювілярові .....</i>	<i>24</i>

НАВЧАННЯ НА КАРАНТИНІ

<i>Дистанційне навчання на кафедрі обробки металів тиском .....</i>	<i>28</i>
<i>Організація дистанційного навчання на кафедрі інформаційних технологій і систем.....</i>	<i>31</i>

26 КВІТНЯ – ДЕНЬ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ ТРАГЕДІЇ.....32

<i>Наші чорнобильці .....</i>	<i>33</i>
-------------------------------	-----------

КОНФЕРЕНЦІЇ

<i>Cogito, ergo sum .....</i>	<i>34</i>
<i>Всеукраїнська науково-практична конференція на кафедрі обліку і аудиту</i>	<i>35</i>

ПОСМІХНЕМОСЯ РАЗОМ!

<i>Карантинні байки .....</i>	<i>36</i>
-------------------------------	-----------

ДО 90-РІЧЧЯ ДМетІ-НМетАУ

З днем народження, НМетАУ!

17 квітня 1930 року рішенням Вищої Ради Народного Господарства СРСР на базі Дніпропетровського гірничого інституту були створені три галузеві вищі навчальні заклади – гірничий, металургійний та хіміко-технологічний інститути. Ця дата й є датою народження Дніпропетровського металургійного інституту (ДМетІ), який згодом став Державною металургійною академією України, а згідно з Указом Президента України від 8 вересня 1999 року називається Національна металургійна академія України (НМетАУ).

Зазвичай дорослі діти, створивши власні родини, не забувають своїх батьків і висловлюють їм свою вдячність і шану. Тому сьогодні я хотів би згадати тих, хто стояв у витоків, хто дав початок металургійній освіті і науці у створеному в 1899 році першому на Півдні Російської імперії профільному вищому навчальному закладі – Катеринославському вищому гірничому училищі (КВГУ).

М.О. Павлов

Першим і єдиним на час відкриття КВГУ професором металургії та завідувачем заводського відділення став **Михайло Олександрович Павлов**, який 15 років працював на металургійних заводах і добре знався на металургійних технологіях. Але М.О. Павлов був не лише досвідченим виробничником, він поєднував у собі неабиякі таланти науковця та викладача. Йому довелося створювати курси для викладання всіх металургійних дисциплін, маючи застарілі підручники, в яких не були відображені тогочасні досягнення в металургії. І він сам почав створювати навчально-методичну базу, яка ґрунтувалася на теоретичних засадах, підкріплювалася обов'язковими математичними розрахунками та мала тісний зв'язок із практикою. Значну роль у підготовці інженерів-металургів та підвищенні технічного рівня виробництва відіграли його «Атлас креслень з доменного виробництва» та атласи з інших металургійних дисциплін.

Другим викладачем кабінету металургії в 1900 році став **Павло Германович Рубін**. Він взяв на себе викладання курсів загальної металургії, металургії кольорових металів, а згодом і курсу горючих матеріалів. У 1902 році він був скерований у наукове відрядження на металургійні заводи Німеччини, Австрії та Швеції, яке дало йому безцінний досвід та натхнення для подальшої діяльності. У 1905 році П.Г. Рубін був обраний завідувачем кабінету металургії. Додатково до попередніх він став читати курси металургії чавуну та металографії. Саме завдяки великому авторитету П.Г. Рубіна у 1912 році КВГУ було перетворене на гірничий інститут, що значно підвищило його статус та статус його випускників. Під керівництвом П.Г. Рубіна були створені та обладнані металургійні лабораторії, для яких було побудоване спеціальне приміщення, металографічна лабораторія, що

П.Г. Рубін

суттєво підвищило рівень підготовки інженерів-металургів. Кафедру металургії чавуну П.Г. Рубін очолював з 1904 до 1931 року, Був деканом металургійного факультету (1925–1929). Характеризуючи особистість П.Г. Рубіна, слід додати, що він знав багато мов, а також був співзасновником і головою Катеринославського відділення Російського металургійного товариства.

**Так це починалося
Металургійний кабінет КВГУ**

гірничого інституту як у науковому, так і в освітньому напрямках набула такої потужності, що її виокремлення зі створенням суто металургійного навчального закладу стало логічним кроком. Про життєвий шлях деяких з цих людей можна прочитати на сторінках газети «Кадри металургії», і такі публікації продовжаться й у майбутньому.

У 1931 році до складу ДМетІ включили Північно-Кавказький металургійний інститут та Дніпропетровський вечірній металургійний інститут, в результаті чого ДМетІ став одним з найбільших металургійних вишів СРСР. У 1930-і роки серед викладачів інституту були вже три академіки, один член-кореспондент Академії наук, 10 професорів і 54 доценти. До 1933 року металургійний інститут налічував три

Л.М. Фортунато

С.І. Тельний

факультети з денним та вечірнім відділеннями – металургійний, механіко-термічний і механічний, на яких працювали 26 кафедр.

У період 1930–1940 років у ДМетІ відбувалося становлення провідних наукових шкіл металургів – доменників, сталеплавильників, електрометалургів, прокатників, а також металознавців, механіків. В історію металургійної науки увійшли імена **Арнольда Давидовича Готліба, Зота Ілліча Некрасова, Сергія Тихоновича Ростовцева, Вадима Іпполітовича Баптизманського, Костянтина Петровича Буніна, Олександра Петровича**

Чекмарьова, Кирила Федоровича Стародубова, Спиридона Йосиповича Хитрика, Андрія Євдокимовича Кривошеєва, Йосипа Даниловича Семікіна, Сергія Миколайовича Кожевникова, які створили власні наукові школи. І навіть Друга світова війна не призвела до втрати наукового потенціалу ДМетІ, оскільки евакуйовані до навчальних закладів і підприємств Уралу та Сибіру викладачі та науковці проводили наукові дослідження в рамках оборонних замовлень.

М.Х. Ісаєнко

Після звільнення Дніпропетровська від німецьких загарбників почався складний період відновлення роботи інституту. І вже в 50-ті роки минулого століття ДМетІ знов став потужним науково-дослідницьким та освітнім центром. Тоді наші вчені виконували 90 держбюджетних і 30 господарчих робіт з розв'язання великих технічних проблем. Наші випускники ставали директорами, головними інженерами, начальниками цехів великих підприємств, очолювали науково-дослідницькі інститути. Велику роль у досягненнях ДМетІ відігравав його ректор у 1937–1970 рр. **Микола Хомич Ісаєнко** – видатний організатор вищої освіти і науки в Україні, заслужений працівник вищої школи. Саме він забезпечив виживання інституту в тяжкі воєнні та повоєнні роки, під його керівництвом були створені широко відомі науково-педагогічні школи та матеріальна база інституту. Будувалися нові навчальні корпуси, дослідний завод, проблемні лабораторії, які

оснащувались унікальним металургійним обладнанням, студентські гуртожитки, спортивно-оздоровчий табір.

Великий внесок в оптимізацію та структурування навчального процесу зробив ректор ДМетІ у 1970–1973 рр. **Георгій Григорович Єфіменко**, член-кореспондент НАН України, лауреат Державної премії України, міністр вищої та середньої спеціальної освіти УРСР (1973 – 1984), почесний професор НМетАУ, вчений-доменник, який створив наукову школу в напрямку підготовки шихтових матеріалів для металургійних технологій. За час його роботи на посаді ректора були введені нові спеціальності та спеціалізації, удосконалені навчальні програми та плани. Лабораторні роботи та самостійна робота студентів набули більш глибокого змісту та значення. До роботи зі студентами залучалися науковці та працівники промисловості. Був також удосконалений контроль знань студентів – він став регулярним і системним. Цей досвід дуже допоміг Г.Г. Єфіменку, коли він став міністром.

Г.Г. Єфіменко

З ім'ям **Юрія Миколайовича Тарана-Жовніра**, ректора ДМетІ-НМетАУ з 1974 по 2001 р.р. пов'язаний дуже плідний період в історії нашого закладу вищої освіти. Видатний учений у галузі фізичного металознавства зі світовим ім'ям, завідувач кафедри металознавства (1975 – 2002), академік НАН України, академік Академії наук вищої школи України, академік Академії інженерних наук України, президент Асоціації металознавців і термістів України, заслужений діяч науки і техніки, лауреат премії Ради Міністрів СРСР і

Ю.М. Таран-Жовнір

Державної премії України, престижних наукових премій імені Д.К.Чернова, імені Ярослава Мудрого, імені К.Ф.Стародубова, кількох міжнародних наукових премій був одним з найвідоміших ректорів України. Під час його роботи на цій посаді зміцнилися зв'язки з багатьма академічними та галузевими установами. Промовистим є те, що з 27 галузевих лабораторій, утворених Міністерством чорної металургії, 11 працювали в ДМетІ. Крім того, галузеві та проблемні лабораторії створювали в ДМетІ й інші міністерства СРСР та України. Це свідчить про високу якість та ефективність наукових досліджень. У 1978 році Постановою Ради Міністрів СРСР ДМетІ був включений до переліку провідних вищих навчальних закладів, які виконують наукові дослідження, що мають велике народногосподарче значення. Велику увагу Юрій Миколайович приділяв і навчальному

процесу. Високий рівень підготовки фахівців підтверджувався їхньою затребуваністю.

За роки існування ДМетІ-НМетАУ 18 науковців отримали престижну за радянських часів Ленінську премію, 130 співробітників та випускників стали лауреатами Державних премій СРСР, УРСР, України, 42 отримали премії Ради міністрів. 26 співробітників були удостоєні почесного звання «Заслужений діяч науки і техніки» і 23 стали заслуженими працівниками освіти.

Наразі Національна металургійна академія України, незважаючи на складні часи, продовжує свою роботу. Розширився список спеціальностей і спеціалізацій, за якими НМетАУ готує бакалаврів і магістрів. Діють 14 наукових шкіл з різних напрямків. Широко відомі в Україні та за її межами Дніпровська наукова школа теоретичного і прикладного металознавства, українська фундаментальна школа електрометалургів і термістів, а також школи з металургії чавуну та сталі, металургійної теплотехніки, теплоенергетики, металургійного обладнання, обробки металів тиском та інші. Академія бере участь у міжнародних проектах – як наукових, так і освітніх. Працюють програми подвійних дипломів. У нас навчається багато іноземних студентів. У незалежному рейтингу університетів під егідою UNESCO «Топ 200 Україна» у 2018 – 2019 навчальному році НМетАУ посіла почесне 7 місце серед технічних ЗВО України та загальне 15 місце.

З днем народження, НМетАУ! «Навчайся кращому» – це гордий наш девіз, з ним будемо всі труднощі долати¹». Нехай ці слова з гімну НМетАУ надихають нас всіх на нові звершення!

Олександр ВЕЛИЧКО,
ректор НМетАУ, д.т.н., професор,
член-кореспондент НАН України,
головний редактор «Кадрів металургії»

[Перейти до змісту](#)

¹ «Навчайся кращому» – ці слова латиною можна побачити на гербі НМетАУ. Опис символіки гербу читайте в № 2 КМ за 2020 рік у рубриці «Геральдичний комплекс НМетАУ» (https://nmetau.edu.ua/file/2020-03-16-04-km-no_2.pdf)

Гортаючи сторінки історії

Про роль особистості в історії розвитку кафедри термічної обробки металів ім. К.Ф. Стародубова

Восени 2020 року минає 89 років від дня офіційного відкриття кафедри термічної обробки металів (вважається, що це було в першій половині жовтня 1931 р.) як навчально-дослідного підрозділу Дніпропетровського металургійного інституту.

Однак відомо, що в 1907 р. для учнів заводського відділення Катеринославського вищого гірничого училища був уведений курс металографії та термічної обробки, який вели П.Г. Рубін та А.П. Виноградов, і цей напрямок продовжував свій розвиток в Катеринославському (згодом Дніпропетровському) гірничому інституті.

Тому насправді офіційною датою початку професійної діяльності міжгалузевої кафедри та спеціальності «Термічна обробка металів», а також і створення колективу професійно орієнтованих фахівців металознавців-термістів можна обґрунтовано вважати 1927 рік, коли в складі гірничого інституту була створена науково-дослідна кафедра металографії та механіко-термічної обробки металів.

Аналіз історії розвитку металургійної галузі та науки про метали в Україні показує, що нинішні досягнення в металургії тісно пов'язані з діяльністю наших колег-співвітчизників, яких ми сьогодні називаємо видатними. Про цих видатних фахівців молодому поколінню хотілося б дати більш детальну інформацію, оскільки біографічні дані репресованих учених дуже рідко зустрічаються в доступній літературі.

Одним з тих, кому історія відвела важливу роль у становленні кафедр обробки металів тиском (ОМТ) і термічної обробки металів (ТОМ) ДМетІ, є **Андрій Павлович Виноградов** (1875–1933.). А.П. Виноградов народився 14 жовтня 1875 року в м. Суздалі Володимирської губернії. Середню освіту Андрій Павлович отримав у Шуйській гімназії, яку закінчив у 1897 році. Після закінчення гімназії вступив до Московського університету, де брав участь у студентських заворушеннях і в 1899 році розпорядженням Московського генерал-губернатора був виключений з другого курсу і висланий з Москви без права проживання в університетських містах, а також у містах з вищими навчальними закладами. Серед цих міст не значився Катеринослав, і того ж року А.П. Виноградов вступив до КВГУ на заводське відділення, яке блискуче закінчив у травні 1903 року. З огляду на видатні здібності Андрія Павловича рада училища постановила залишити його при КВГУ для підготовки «для асистентських і лаборантських посад та удосконалення в науках».

А.П. Виноградов

У липні 1907 року А.П. Виноградов був обраний на посаду штатного асистента з металургії. У цей період ним була створена перша в Україні металографічна лабораторія, і це стало серйозним внеском молодого вченого у вітчизняну металографічну науку і практику. У січні 1913 року за результатами Всеросійського конкурсу він був обраний на посаду доцента кафедри металургії гірничого інституту.

У лютому 1919 року після багатьох років наукових пошуків Андрій Павлович Виноградов захистив у гірничому інституті дисертацію на тему «М'який булат і походження булатного

візерунка», і йому був присуджений учений ступінь ад'юнкта металургії. У роботах А.П. Виноградова містяться теоретичні і технологічні основи розв'язання головної обраної проблеми – розкриття природи властивостей і управління структурою металовиробів, в тому числі й булатної сталі. Ці дослідження доповнили праці з відновлення технології виготовлення булатних виробів відомих металургів, зокрема, П.П. Аносова та Д.К. Чернова. Слід зазначити, що з 2001 року щорічно на засіданні кафедри термічної обробки металів НМетАУ кращому студенту-термісту вручають копію цієї видатної наукової роботи, яка є прикладом комплексного підходу до розв'язання наукових і практичних завдань і для сучасних дослідників.

У травні того ж року А.П. Виноградов був обраний на посаду професора технології металів, в липні – на посаду професора металургії Дніпропетровського гірничого інституту, в квітні – призначений на посаду декана. У 1920 році він був призначений проректором Дніпропетровського гірничого інституту і головою ремонтної комісії. З вересня 1920 року по жовтень 1928 року А.П. Виноградов 17 разів виконував обов'язки ректора, а 1 серпня 1927 р. на нього були покладені обов'язки Уповноваженого Головнауки. У 1925 році А.П. Виноградов був у двомісячному відрядженні в Берліні та Вестфалії, де знайомився з досвідом роботи наукових установ і постановкою виробництва на металургійних заводах.

У липні 1927 року в складі гірничого інституту завдяки зусиллям професора А.П. Виноградова була створена науково-дослідна кафедра металографії та механіко-термічної обробки металів, якою він керував до травня 1930 року. Одночасно він був і керівником секції металографії та гарячої обробки металів гірничого інституту.

Після створення Дніпропетровського металургійного інституту А.П. Виноградов був переведений до ДМетІ завідувачем створеної ним кафедри прокатки і близько 10 місяців завідував цією кафедрою. Вчений досяг чергової вершини у своєму житті і зійшов на неї разом зі своїми сподвижниками й учнями. Своїм учителем вважали Андрія Павловича багато видних учених і виробничників, серед яких були академік АН СРСР О.П. Чекмарьов, академік АН УРСР К.Ф. Стародубов і багато інших.

Сьогодні ми обґрунтовано вважаємо А.П. Виноградова одним з основоположників металургійної науки в Україні. Він був визнаним фахівцем у металографії та термічній обробці, прокатному, ливарному, доменному виробництві, пічній теплотехніці, електропостачанні в металургії, в питаннях якості продукції тощо. Провідне місце в творчій спадщині А.П. Виноградова займають роботи з прокатки. При цьому професор А.П. Виноградов вважається також і засновником у Придніпровському регіоні наукового напрямку, який згодом став називатися четвертою переробкою в циклі виробництва металів – термічної обробки металів – і який продовжили інтенсивно розвивати співробітники новоствореної кафедри термічної обробки металів ДМетІ.

Для нас сьогодні здається трохи незвичним вельми широкий діапазон наукових досліджень цього вченого. Мабуть, значною мірою це пов'язано з особистістю вченого і тим, що заводське відділення Катеринославського вищого гірничого училища, в числі перших восьми випускників якого був і А.П. Виноградов, готувало інженерів-металургів широкого профілю.

На початку 1931 року за підлим доносом А.П. Виноградов був заарештований і звинувачений у шпигунстві на користь Німеччини, однак через півроку був звільнений. З ДМетІ він був звільнений, але в липні 1931 р. був запрошений на посаду професора, завідувача кафедри прокатки Донецького металургійного інституту. У лютому 1933 року його призначають заступником ректора цього інституту з навчальної роботи, а вже 2 листопада 1933 року Андрій Павлович Виноградов помер від інфаркту серця.

У ДМетІ першим завідувачем кафедри термічної обробки металів був доцент **Ліхнякевич Дамініант (Дмитро) Іванович**, учень і соратник професора А.П. Виноградова, який керував кафедрою в 1931-1932 рр.

Д.І. Ліхнякевич

Народився Д.І. Ліхнякевич у 1882 р. у Тракайському повіті Віленської губернії. Батько Іван Домініанович Ліхнякевич, відомий своїми працями з кристалізації злитків, був ад'юнкт-професором Миколаївської академії. Дмитро Іванович Ліхнякевич закінчив морський кадетський корпус (м. С.-Петербург), брав участь у закордонному плаванні, навчався в с.-п. технологічному університеті. З 1903 р. він офіцер корпусу корабельних інженерів, брав участь у будівництві броньованих військових суден. Був нагороджений орденами та золотою зброєю.

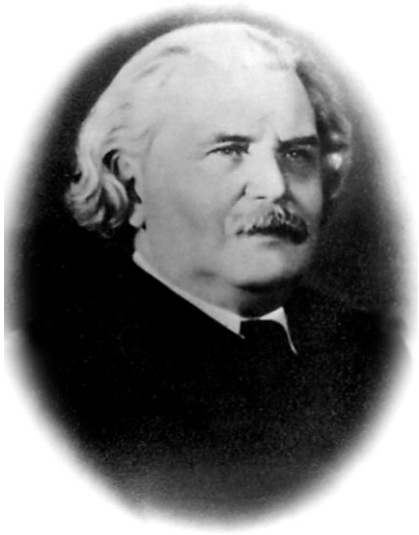
У 1913-1914 рр. штабс-капітан Д.І. Ліхнякевич був відряджений до Маріупольського бронеробного (нині «Азовмаш») і Катеринославського сталечавунолитейного (нині Дніпровський металургійний) заводів як військпред для спостереження за виробництвом деталей для військових суден.

З 1916 року Д.І. Ліхнякевич публікує низку статей про доцільність використання місцевого підігріву (по суті відпустки) броньових плит під час ремонту при виправленні та свердленні. Після 1917 р. Д.І. Ліхнякевич працює асистентом в гірничому інституті спільно з А.П. Виноградовим, активно допомагаючи в дослідженнях булату і різних видів металопрокату. У 1933 р. перший завідувач кафедри ТОМ НМетАУ доцент Д.І. Ліхнякевич був репресований і розстріляний, тому короткі біографічні відомості про нього і про другого завідувача кафедри ТОМ В.І. Арсенічева вдалося зібрати лише в 2011 році завдяки наполегливим дослідженням доцента кафедри термообробки НМетАУ В.Ю.Костирі.

У 1933 р. кафедрою термічної обробки металів ДМетІ завідував доцент **Варсонофій Іларіонович Арсенічев**, який народився в 1877 / 1878 р. у маєтку Шпакове (зараз с. Кіровське) Катеринославської губернії, родовий дворянин. Юнкер флоту у відставці. Вступив до Московського політехнічного інституту, був аспірантом Д.І. Менделєєва. Кваліфікаційну роботу захистив у 1906 році в Берліні. Проїшов шлях ад'юнкт-магістра, приват-доцента, ординарного професора. Дійсний статський радник, чиновник з особливих доручень Катеринославського губернатора. Був членом наглядової ради, заступником директора КВГУ. Спеціалізувався в галузі створення і вивчення високолегованих сталей. У 1933 р. В.І. Арсенічев був заарештований у справі Промпартії. У 1934 р. скерований НКВС на роботу техніком металургії до лабораторії заводу ім. Петровського. У 1934-1937 рр., рятуючись від повторного арешту, їздив у потягах за маршрутом Москва-Владивосток. В одній з таких поїздок помер від інфаркту 05.06.1937 на станції Ільмень Забайкальської залізниці. Доля В.І. Арсенічева лягла в основу літературного твору письменника Н. Черкашина.

З 1931 по 1945 рр. кафедрою металографії та термічної обробки металів ДМетІ завідував видатний учений **Василь Миколайович Свечніков** – д.т.н., професор, заслужений діяч науки і техніки УРСР, який згодом став академіком АН УРСР. Під його керівництвом за цей період захистили кандидатські дисертації В.Н. Гриднєв, К.Ф. Стародубов, К.П. Бунін, Я.В. Гречний, А. Є. Кривошеєв.

Протягом нетривалого часу кафедрою термообробки ДМетІ керував випускник металургійного факультету Північно-Кавказького металургійного інституту (інженер-терміст), згодом аспірант ДМетІ (закінчив у 1934 р.), доцент кафедри металознавства, доктор технічних наук (1947), професор, згодом академік АН УРСР, заслужений діяч науки України, відомий фахівець у галузі фізичного металознавства **Віталій Никифорович Гриднєв**. Пізніше він був проректором з наукової роботи, завідувачем кафедри термічної обробки і металофізики, ректором Київського політехнічного інституту. З 1955 р. був директором Інституту металофізики АН УРСР.

В.М. Свечніков

В.Н. Гриднєв

Найбільш значний внесок у розвиток теорії та практики термічної обробки металів, а також у розвиток кафедри термічної обробки металів ДМетІ та відділу термообробки сталі в Інституті чорної металургії зробив **Кирило Федорович Стародубов** (1904–1984), чийм ім'ям і була в 2004 р. названа кафедра. Завдяки величезній педагогічній та науково-дослідній діяльності академіка К.Ф. Стародубова в Придніпров'ї остаточно сформувалася Південна професійна школа

термістів, яку часто називають «Дніпропетровською науковою школою термічної та деформаційно-термічної обробки сталей». Закладені ним навчальні та науково-виробничі напрямки колектив кафедри вдосконалював і розвивав протягом багатьох десятиліть, що дозволило їй вийти на рівень однієї з провідних серед споріднених кафедр на території СНД.

У численних біографічних описах життєдіяльності цього видатного вченого, громадянина і громадського діяча перелічено багато різних його досягнень і якостей. Але, незважаючи на це і визнаючи визначальну роль К.Ф. Стародубова в становленні професійно орієнтованої кафедри ТОМ, хочу все ж зупинитися на найбільш важливих етапах науково-виробничої діяльності її співробітників під керівництвом К.Ф. Стародубова.

У 1928 р. К.Ф. Стародубов з відзнакою закінчив Катеринославський гірничий інститут. Свою наукову і виробничу діяльність Кирило Федорович почав у 1925 р. в лабораторії металографії Об'єднання заводів ім. Леніна та ім. Петровського, яку він згодом прийняв під своє керівництво від В.М. Свечнікова. Кандидатський ступінь К.Ф. Стародубову був присуджений у 1938 р. без захисту. У 1939 р. доцент К.Ф. Стародубов був обраний завідувачем кафедри термічної обробки металів ДМетІ (керував нею до 1978 р.). В період Другої світової війни К.Ф. Стародубов працював доцентом Магнітогорського гірничо-металургійного інституту, поєднуючи педагогічну діяльність з активною дослідницькою роботою. Після звільнення Дніпропетровська К.Ф. Стародубов повертається до роботи в ДМетІ на посаді завідувача кафедри термічної обробки металів, поєднуючи її з роботою деканом технологічного факультету, заступником директора інституту з навчальної та наукової роботи. З 1948 р. після обрання його членом-кореспондентом АН УРСР К.Ф. Стародубов одночасно працює керівником відділу термічної обробки Інституту чорної металургії АН УРСР.

Для розуміння внеску вчених-термістів Придніпров'я в розв'язання стратегічних державних завдань у різні періоди доцільно більш детально зупинитися на деяких ключових етапах їх діяльності. Звільнення території СРСР від німецько-фашистських загарбників

К.Ф. Стародубов

вимагало величезних зусиль для відновлення практично зруйнованого народного господарства. До ключових проблем, поставлених перед науково-виробничим потенціалом країни, належали й питання відновлення або створення нових підприємств з виробництва деталей для залізничного транспорту, будівельної галузі, магістрального трубопровідного транспорту, автомобілебудування тощо.

К.Ф. Стародубов і колективи фахівців-термістів ІЧМ і ДМетІ, якими він керував, активно включилися у розв'язання широкомасштабних завдань, які раніше в країні не ставилися.

Таким був стан справ зі створенням виробництва труб і з'єднувальних деталей для магістральних нафтогазопроводів. У лабораторних умовах ІЧМ, а потім в дослідно-промислових умовах Новомосковського трубного заводу були створені основи технології термічного зміцнення і встановлені конструктивно-технологічні параметри пічного та гартувального обладнання, які послужили основою для створення потужностей для термічної обробки спіральношовних труб великого діаметра на Волзькому трубному заводі.

У 90-х роках минулого століття виникла необхідність підвищення рівня механічних властивостей металу штампозварних з'єднувальних деталей магістральних трубопроводів. Промисловість могла виробляти труби необхідного рівня міцності, а для з'єднувальних деталей були відсутні теоретичні та практичні розробки, що було обумовлено великою різноманітністю та більш складною формою виробів у порівнянні трубами. Ще одним важливим фактором, який вимагав істотного підвищення конструктивної міцності трубопроводів, була необхідність підвищення тиску до 10–12 МПа для перепомповуваних продуктів. Після листа Голови КМ СРСР до К.Ф. Стародубова розв'язанням цієї проблеми став активно займатись і колектив кафедри ТОМ. Хочеться відзначити, що цією проблемою протягом вже 5-7 років займався чимало НДІ і вишів країни, але в підсумку для промислового впровадження були прийняті розробки колективу під керівництвом К.Ф. Стародубова. На жаль, будівництво і запуск спеціалізованого термічного цеху в умовах головного підприємства з випуску з'єднувальних деталей (Челябінськ) відбулися вже після смерті вченого – під керівництвом його учня професора Л.М. Дейнеко. Відбулася ця подія в 2004 році на базі заводу ВАТ «Трубодеталь» в рік 100-річчя від дня народження К.Ф. Стародубова.

Однією з найбільш значущих наукових розробок, виконаних під керівництвом К.Ф. Стародубова великим колективом фахівців-термістів ІЧМ і ДМетІ, є технологія та устаткування для термічного зміцнення арматурного прокату в лінії прокатного стану.

Серед професіоналів-термістів вже багато років (з 27 лютого 1967 р.) дата промислового запуску розробки вважається професійним святом, бо є великою творчою перемогою вчених і виробників Криворізького металургійного комбінату. Учасники цієї епохальної події досі добре пам'ятають цей день, коли в сортопрокатному цеху №1 Крив.МК запустили промислову установку для термічного зміцнення арматури на стані 250-1 і радісний, щасливий К.Ф. Стародубов роздавав присутнім як цінні сувеніри невеликі арматурні стрижні, відрізані від металу першої партії (два вагони) металопрокату, зміцненого на рівень міцності Ат-У (нині клас А800). Ця розробка дозволила в промислових масштабах почати випуск цієї важливої для будівництва продукції. У 80-х роках минулого століття тільки один Крив.МК виробляв більше 10 млн тонн зміцненого арматурного прокату різних рівнів міцності. Дотепер металургійний комбінат АрселорМіттал Кривий Ріг (колишній МК «Криворіжсталь») продовжує випускати цю затребувану у світі продукцію, залишаючись одним з найбільш рентабельних підприємств металургійної промисловості в країні за рахунок основної ідеї розробників цієї технології – використання ефекту термомеханічного зміцнення шляхом перерваного гарту з прокатного нагріву на виході з останньої кліти стану. Розроблені під керівництвом К.Ф. Стародубова ефективні технологічні схеми термічного зміцнення масових видів металопрокату в потоці станів і методи дослідження їх

властивостей в ті роки набагато випереджали аналогічні дослідження, що проводились у США, Японії, Англії. Наступними десятиліттями ця розробка була використана багатьма заводами СРСР та інших країн і допрацьовувалася до інших видів металопрокату (лист, труби, рейки тощо). На кафедрі ТОМ працюють к.т.н. О.В. Івченко (один з аспірантів і соратників К.Ф. Стародубова), к.т.н., доцент Ю.П. Гуль і докторантка Г.І. Перчун, які дотепер є активними розробниками і пропагандистами цього ефективного напрямку, як і інших технологій, пов'язаних з виробництвом конкурентоспроможних видів сортового прокату і метизної продукції.

Подібних прикладів ефективною науково-виробничою діяльністю співробітників кафедри ТОМ за роки її існування можна навести безліч. Саме тому з ім'ям К.Ф. Стародубова, його учнів і сподвижників пов'язані масштабні впровадження в промислове виробництво нових технологічних процесів термічної обробки і устаткування для їх здійснення. Це дозволило додатково підвищувати низку експлуатаційних характеристик металовиробів і знижувати за рахунок цього металоємність машин і механізмів.

К.Ф. Стародубов – академік АН України, заслужений діяч науки і техніки УРСР, лауреат премії Ради Міністрів СРСР в галузі науки і техніки, видатний учений-металург, педагог і громадський діяч, творець найбільшої в країнах СНД Придніпровської наукової школи термістів. Він автор 12 монографій, підручників, навчальних посібників і брошур, понад 500 статей і 70 авторських свідоцтв та іноземних патентів. Під його керівництвом і за його безпосередньої участю було підготовлено близько 2500 інженерів-термістів для країн СНД і далекого зарубіжжя, понад 60 кандидатів і докторів наук. Свою роботу вчений активно поєднував з громадською діяльністю. Він тричі обирався депутатом Верховної Ради УРСР. Був заступником голови Верховної Ради УРСР трьох скликань. Був членом республіканського комітету і головою обласного комітету захисту миру, членом правління республіканського НТТ чорної металургії, членом науково-технічної ради Мінчормету СРСР і УРСР, Мінвузу СРСР, Держкомітету Ради Міністрів СРСР з науки і техніки, членом головної редакційної колегії Української Радянської Енциклопедії тощо.

Держава високо оцінила заслуги академіка К.Ф. Стародубова. Він був нагороджений орденом Леніна, орденом Жовтневої Революції, чотирма орденами Трудового Червоного Прапора, орденом «Знак Пошани» та багатьма медалями.

І.Є. Долженков

З 1978 по 2001 рр. кафедру термічної обробки металів очолював учень і послідовник К.Ф. Стародубова д.т.н., професор **Іван Єгорович Долженков** (1926–2014). Видатний учений металознавець-терміст з виробничим досвідом роботи, який присвятив все своє життя науці й освіті, втілював багато своїх розробок у промислові технології та обладнання, використовуючи досвід виробничої та педагогічної діяльності, підготував і видав у співавторстві з Почесним професором кафедри ТОМ і НМетАУ, колишнім завідувачем кафедри матеріалознавства та обробки матеріалів і ректором ПДАБА Володимиром Івановичем Большаковим та іншими вченими цілу низку фундаментальних, навчальних і методичних розробок з теорії, практики та конструктивних параметрів обладнання для термічної обробки різних металовиробів.

Останніми десятиліттями колектив кафедри ТОМ ім. академіка К.Ф. Стародубова продовжує працювати в напрямку вдосконалення традиційних технологій термічної та комбінованих обробок металопродукції. При цьому з огляду на відсутність на підприємствах України важливих і складних технологій оборонного характеру співробітники кафедри стали

активно працювати і в цьому напрямку. Слід зазначити, що до 1991 року на території України були відсутні заводи (і технології на них), на яких могли б виробляти таку важливу для держави продукцію, як артилерійські системи різних калібрів. Однією з найбільш складних з технологічної точки зору деталей таких систем є ствол. При виробництві ствола, наприклад, калібру 125 мм для танкової гармати, потрібне проведення різних режимів термічної обробки (від злитка до готового виробу) тривалістю близько 110–120 годин. При цьому, орієнтуючись на рівень експлуатаційної міцності подібних виробів в арміях розвинених країн НАТО, необхідно було в умовах вітчизняних заводів створити технологію попередньої та фінішної термічної обробки стволів, яка дозволила б стабільно забезпечувати металу рівень границі пропорційності ≥ 1400 МПа. Крім цього, для забезпечення живучості виробів при експлуатації на рівні ≥ 500 пострілів необхідно було додатково створити ще й технологію та устаткування для нанесення захисного покриття на поверхню каналу ствола. Для розв'язання цих складних технологічних завдань були створені науково-виробничі творчі колективи зі співробітників НМетАУ, конструкторських бюро та підприємств, які виконували дослідження та дослідно-промислові апробації розробок. Сьогодні можна сказати, що вперше в Україні були створені і пройшли дослідно-промислові випробування технології, які можуть бути використані промисловістю України для створення спеціалізованого підприємства з виробництва конкурентоспроможних стволів для артилерійських систем великих калібрів.

Колектив кафедри також швидко відреагував на ситуацію, що склалася в країні останніми роками, пов'язану з відсутністю промислових потужностей з виробництва виробів з легкої броні (насамперед високоміцних листових пластин для бронешитів V-VI класів захисту), як і технологій для їх виготовлення. З огляду на те, що в умовах воєнного часу в країні особовий склад різних підрозділів військових структур повинен мати в достатній кількості індивідуальні засоби захисту (бронешити) вітчизняного виробництва, творчим колективом (НМетАУ, ХФТІ, КПІ, ПДАБА, ІЧМ) була розроблена нова концепція технології виготовлення конкурентоспроможних сталевих пластин з легкої броні. Ця концепція об'єднала в одному технологічному ланцюжку найсучасніші розробки в галузі термічної, хіміко-термічної обробки і технологій нанесення надтвердих покриттів, що дозволяє отримувати гомогенну і гетерогенну легку броню з властивостями, які неможливо отримати традиційними технологіями виготовлення.

Завершуючи огляд з історії освіти і розвитку в Придніпровському регіоні науково-виробничого напрямку міжгалузевої термічної і комбінованих обробок металів, хочеться відзначити, що наші видатні співвітчизники, які стояли біля витоків цього напрямку і становлення науково-педагогічної школи термістів, геніально передбачили необхідність створення такої важливої останньої переробки металопродукції в технологічному ланцюжку «отримання чавуну - виробництво сталі - обробка металу тиском - термічна обробка», яка має вирішальне значення для практичного використання металу (сплаву). І на знак шани наших вчителів хочеться відзначити, що всі чудові слова, сказані Президентом Академії Наук України Борисом Євгеновичем Патонем щодо академіка К.Ф. Стародубова, можна повною мірою віднести й до всіх його видатних попередників: «Який головний урок з життя цієї видатної людини? К.Ф. Стародубов був людиною високої мужності. За будь-яких обставин він залишався самим собою, дотримувався накресленої мети. Він володів особистою чарівністю, нестримним бажанням служити своєму народові, людям, прагненням прикрасити і полегшити їхнє життя. Так, Стародубови не повторюються. Але вчитись у великих людей мужності, цілеспрямованості, вірності своєму покликанню, моральній позиції, поняттям про обов'язок і честь потрібно і необхідно»².

---

² З книги «Воспоминания», виданої до 100-річчя від дня народження К.Ф. Стародубова

Щороку в квітні металознавці-термісти традиційно збираються в Дніпрі, де в рамках міжнародної науково-технічної конференції «Стародубовські читання» обговорюють результати науково-дослідних робіт в царині термічної та комбінованих обробок, а також у навчальному процесі при підготовці у вишах фахівців за відповідними навчальними спеціальностями. Це важливе для термістів і матеріалознавців наукове свято протягом декількох десятиліть проводиться завдяки зусиллям великого творчого колективу під керівництвом професора В.І. Большакова, одного з найактивніших учнів і продовжувачів наукових напрямків академіка К.Ф. Стародубова.

Цього року з огляду на складну епідеміологічну обстановку в країні і світі оргкомітет прийняв рішення замість конференції зібрати від учасників матеріали доповідей і у вигляді статей опублікувати в кількох номерах журналу «Металознавство та термічна обробка металів».

Леонід ДЕЙНЕКО,
завідувач кафедри термічної обробки металів
ім. К.Ф. Стародубова, д.т.н., професор

[Перейти до змісту](#)

Історія НМетАУ в обличчях

До 125-річчя від дня народження А.Д.Готліба (1895–1968)

12 березня 2020 року виповнилося 125 років від дня народження **Арнольда Давидовича Готліба** – видатного вченого-металурга, доктора технічних наук, професора, завідувача кафедри металургії чавуну Дніпропетровського металургійного інституту.

А.Д. Готліб народився 12 березня 1895 року у місті Херсоні. Коли йому було 4 роки, помер його батько. Його сім'я жила в нужді, і з 17 років він став повною мірою забезпечувати себе своєю працею. Величезний потяг до знань дозволив йому в 1914 році закінчити із золотою медаллю Катеринославське комерційне училище і вступити у Петрограді спочатку до Комерційного, а потім до Політехнічного інституту. У період з 1916 року по 1921 рік йому довелося бути і рядовим солдатом у піхотному полку російської армії, і секретарем Ради солдатських депутатів, і начальником зв'язку в стрілецькому батальйоні при штабі 2-ї Кінної Армії.

З 1921 року по 1925 рік він продовжив навчання в Катеринославському гірничому інституті і, ставши інженером, до 1931 року працював на заводі ім. Петровського. Починаючи з 1929 року, А.Д. Готліб за сумісництвом працював ще й на посаді доцента у Вечірньому металургійному інституті, який після заснування у 1930 році Дніпропетровського металургійного інституту став його вечірнім факультетом.

У 1931 році А.Д. Готліба призначають начальником доменного відділу нещодавно організованого Дніпропетровського інституту металів. На посаді завідувача доменного відділу і одночасно заступника директора Дніпропетровського інституту металів розкрилися здібності Арнольда Давидовича Готліба як талановитого організатора наукових досліджень.

Він набирає до свого відділу найбільш здібних випускників кафедри металургії чавуну ДМетІ. Так прийшли і невдовзі стали під його керівництвом відомими науковцями З.І. Некрасов, М.А. Шаповалов, Н.Л. Гольдштейн, В.П. Онопрієнко, Б.А. Гесс, М.Б. Позін, Н.В. Рулла, М.С. Гончаревський та інші. За сумісництвом у відділі працювали викладачі кафедри металургії чавуну, зокрема, завідувач кафедри А.М.Похвіснев.

У 1938 році цей відділ у зв'язку зі створенням на базі Дніпропетровського інституту металів Всесоюзного трубного інституту увійшов до складу кафедри металургії чавуну ДМетІ. Сам А.Д. Готліб був зарахований до штату кафедри на посаду професора і за сумісництвом очолив потужний науково-дослідний підрозділ кафедри.

Наукова робота кафедри до 1938 року була пов'язана переважно з проблемами підготовки сировини і палива до доменної плавки. Воістину піонерськими були розробки в царині агломерації залізних руд, розпочаті В.С. Абрамовим і потім продовжені ним разом з С.Т. Ростовцевим. Фундаментальні дослідження процесу спікання офлюсованих агломератів і розробка фізико-хімічних основ теорії агломерації залізородної сировини були тоді особливо важливими у зв'язку з початком масового будівництва аглофабрик. Важливими для практики доменного виробництва були проведені співробітниками кафедри дослідні плавки з метою встановлення впливу якості коксу на показники доменної плавки, що дозволило розробити вимоги до якості коксу як основного доменного палива.

Перехід на кафедру у 1938 році потужного наукового колективу доменного відділу Дніпропетровського інституту металів на чолі з А.Д. Готлібом значно розширив тематику наукових досліджень, що проводилися на кафедрі. Відтоді наукові розробки кафедри вже більше стосувалися безпосередньо доменного процесу. Головна спрямованість дослідницьких робіт мала на меті виробити та реалізувати заходи, які дозволили б досягти величини показника питомої продуктивності доменних печей 2 т чавуну/ м³ на добу. Це було майже вдвічі вище за ту продуктивність, що мали тоді доменні печі.

Найбільш важливими розробками, спрямованими на досягнення цієї мети, були дослідження можливостей застосування високонагрітого дуття і дуття, збагаченого киснем, що проводилися під керівництвом А.Д. Готліба. До аналізу роботи доменних печей з метою виявлення факторів, що сприяють її сталому та рівному ходу, а також для розробки рекомендацій щодо форсування доменної плавки залучалися не тільки співробітники кафедри, а й її випускники, які працювали на різних заводах. Так, наприклад, активним учасником цих досліджень протягом кількох років був К.В. Тараканов, який працював на Магнітогорському металургійному комбінаті і водночас у дослідницькій бригаді академіка М.О. Павлова. Дослідні плавки на збагаченому киснем дутті у доменному цеху ДЗМО здійснював випускник кафедри М.О. Щолоков (згодом доктор економічних наук, генерал армії, Міністр внутрішніх справ СРСР).

Науковий напрямок, пов'язаний зі створенням математичного опису доменного процесу і методів автоматизованого управління доменною плавкою, був взагалі піонерським для створення в майбутньому автоматизованих систем управління технологічними процесами. Теоретичні розробки, виконані професором А.М. Похвісневим і опубліковані у 1939 році, вперше у світі довели можливість здійснення розрахунків швидкісного теплового балансу доменної плавки з використанням даних про склад колошникового газу і на їх основі – автоматичного управління доменним процесом. Практична реалізація цих ідей стала технічно можливою, лише починаючи з середини п'ятдесятих років – з появою промислових керувальних електронно-обчислювальних машин. Надалі алгоритм управління тепловим режимом доменної плавки, запропонований А.М. Похвісневим, розвивався і модернізувався багатьма дослідниками інших інститутів і організацій. Визначний внесок у розвиток цього наукового напрямку зробив і А.Д. Готліб.

Новизною та оригінальністю відрізнялося багато інших робіт. Під керуванням З.І.Некрасова (згодом академіка АН України, директора Інституту чорної металургії) досліджувалася робота горна доменних печей при різних розмірах фурмених вогнищ, а також були розроблені заходи щодо поліпшення відновлювальної роботи газу в периферійній зоні печі. Н.Л. Гольдштейн (згодом доктор наук, професор, завідувач кафедри Магнітогорського гірничо-металургійного інституту) досліджував закономірності розподілу шихтових матеріалів на колошнику доменної печі і вплив цього фактора на хід і показники плавки. В.Г. Воскобойников (згодом доктор наук, директор Інституту нових металургійних технологій ЦНДІЧормету) провів оцінку тепловмісту і температур плавлення доменних шлаків. Г.А. Воловик (згодом доктор наук, професор, завідувач кафедри металургії чавуну ДМетІ) досліджував можливості роботи доменних печей на кислих шлаках з одночасним використанням позадоменної десульфурації чавуну. Всі ці роботи проводилися за безпосередньою участю А.Д. Готліба.

Під час евакуації з жовтня 1941 року Арнольд Давидович Готліб працював заступником директора з навчальної та наукової роботи і водночас завідувачем кафедри металургії чавуну Магнітогорського гірничо-металургійного інституту, де він значно розширив тематику наукових досліджень для розв'язання найбільш важливих для того часу проблем доменного виробництва.

Відразу після звільнення Дніпропетровська восени 1943 року А.Д. Готліб як заступник директора ДМетІ разом з директором інституту М.Х. Ісаєнком і секретарем парткому З.І.Некрасовим першими були скеровані для відродження нашого інституту майже на голому місці. Після окупації збереглася лише будівля тоді ще єдиного корпусу інституту переважно без стекол у вікнах. Будівлю німці переобладнали на госпіталь, знищивши всі лабораторії та кабінети.

Найскладнішим для А.Д. Готліба було створення майже заново науково-педагогічного колективу кафедри металургії чавуну. Далеко не всі провідні викладачі та наукові співробітники кафедри повернулися до Дніпропетровська. Професор А.М. Похвіснев очолив кафедру руднотермічних процесів Московського інституту сталі і сплавів, доценти В.С. Абрамов, В.Г. Воскобойников, М.А. Шаповалов, Б.А. Гесс-де-Кальве, С.К. Трекало перейшли на роботу до різних московських інститутів, доцент Н.Л. Гольдштейн очолив кафедру теорії металургійних процесів у МГМІ, кандидати наук М.С. Гончаревській і В.П. Онопрієнко стали провідними науковими співробітниками Інституту металів у Харкові, кандидат наук Н.З. Плоткін продовжив свою наукову і педагогічну роботу в Дніпродзержинську.

З кінця 1943 року А.Д.Готліб не тільки організовує навчальний процес як заступник директора інституту з навчальної роботи, а й, обіймаючи одночасно посаду завідувача кафедри металургії чавуну, розгортає наукову роботу, спрямовану на інтенсифікацію доменної плавки і зниження питомої витрати коксу при виплавці чавуну. З метою поліпшення використання газового потоку в доменній печі він розробив метод циклового завантаження подач та інші способи управління розподілом шихтових матеріалів у печі.

Практичну спрямованість мали розробки аспіранта (згодом доктора наук, професора, ректора Дніпродзержинського індустріального інституту) В.І. Логінова, які були здійснені на початку 50-х років. Вони дозволили вдосконалити шлаковий режим роботи доменних печей і знизити витрату сирого вапняку.

Одним із головних напрямків вдосконалення доменного процесу є оптимізація газодинамічного режиму плавки. Цьому напрямку наукових досліджень А.Д. Готліб завжди приділяв значну увагу. У п'ятдесяті роки під керівництвом А.Д. Готліба Г.А. Воловик, а потім Г.Г. Єфіменко, А.А. Гіммельфарб і К.А. Бовкун провели фундаментальні дослідження впливу технологічних факторів на перепади статичного тиску газу за висотою доменних печей і вивчили можливості використання часткових перепадів тиску для оперативного управління

газодинамікою плавки. У той же час І.П. Сьомик уперше проаналізував процеси сублімації та конденсації силіцій монооксиду як одну із можливих причин підвисань шихти в доменній печі, а В.Ю. Левченко досліджував вплив сортування шихти на газодинаміку плавки і на показники роботи доменної печі. У 60-ті роки важливі дослідження зв'язку температури і складу газу у верхній частині доменної печі провів В.В. Полтавець. Ці дослідження дозволили уточнити способи контролю розподілу газу по радіусу колошника доменної печі.

На техніко-економічні показники доменної плавки великий вплив мають процеси первинного шлакоутворення. Але робіт у цьому напрямку проводилося мало через складність дослідження цих процесів. Арнольд Давидович Готліб як досвідчений стратег направляв на вивчення процесів первинного шлакоутворення найбільш активних своїх учнів. На початку п'ятдесятих років визначенням складу первинних шлаків, особливо при використанні суміші агломератів двох типів – з високою та низькою відновлюваністю займався Г.Г. Єфіменко. Температури розм'якшення руд і агломератів вивчали у той час Г.А. Воловик та І.І. Горштейн. Пізніше капітальні дослідження процесів відновлення, розм'якшення рудних матеріалів і первинного шлакоутворення в доменній печі при здійсненні плавки на офлюсовані агломерату і з застосуванням природного газу провів Ю.М. Потебня, який став згодом доктором наук, ректором Запорізького індустріального інституту. Продовжив ці дослідження А.А. Гіммельфарб, який основну увагу приділив з'ясуванню питань регульовальної ролі шлаку в доменному процесі. Вивчені А.А. Гіммельфарбом в'язкі властивості шлаків з різним вмістом FeO і проведена ним оцінка здатності таких шлаків протікати крізь коксову насадку дозволили уточнити зв'язок між змінами складу первинного шлаку, рівнем нагріву горна і газодинамікою плавки.

А.Д. Готліб у доменному цеху

Оскільки на хід і результати доменної плавки значно впливають процеси, що відбуваються в горні, цю сторону доменного процесу теж не могли обійти увагою у своїх дослідженнях співробітники кафедри металургії чавуну під керівництвом А.Д. Готліба. У перші повоєнні роки глибокі дослідження механізму процесу горіння палива у фурмах доменної печі здійснив З.І. Некрасов. Він увів поняття «кінетичної енергії дуття» і дослідив вплив потужності струменя дуття, що виходить з повітряної фурми, на розподіл газового

потоків в печі. У 70-80-ті роки професор В.Ю. Левченко і кандидати наук В.А. Білецький та П.Г. Васильєв створили на одній з доменних печей заводу ім. Петровського унікальний дослідницький комплекс. На базі цього комплексу було проведено дослідження складу газової фази, температурних полів і зміни тиску в горні доменних печей при різних технологічних режимах плавки.

Найбільш оригінальними і важливими виявилися розробки професора А.Д. Готліба у галузі автоматизації управління доменним процесом. Він розробив новий алгоритм управління тепловим режимом доменної плавки. Принципи побудови алгоритму А.Д. Готліба, вперше опублікованого у 1961 році, докорінно відрізнялися від способів розрахунку потрібних регульовальних дій, прийнятих тоді у схемах контролю і регулювання теплового режиму доменної плавки. Алгоритм А.Д. Готліба не був орієнтованим на досягнення наперед заданих значень будь-яких розрахункових показників і вже в першому своєму варіанті враховував різницю умов теплопередачі і теплоспоживання в різних зонах за висотою доменної печі. Подальше вдосконалення цього алгоритму було здійснене у 1966–1968 роках аспірантом А.Д. Готліба А.К. Таракановим у процесі створення автоматизованої системи управління тепловим режимом плавки на доменній печі Маріупольського металургійного об'єднання.

Головною науково-педагогічною працею А.Д. Готліба був виданий у 1958 році і перевиданий зі значними доповненнями в 1966 році підручник «Доменний процес». Цей підручник і досі залишається найбільш фундаментальною науковою монографією, що узагальнює всі основні аспекти теорії доменної плавки.

Усі наступники А.Д. Готліба на посаді завідувача кафедри металургії чавуну (Г.А. Воловик, А.А. Гіммельфарб, В.П. Іващенко, Д.А. Ковальов, А.К. Тараканов) і всі співробітники кафедри вважали і вважають своїм першочерговим обов'язком підтримувати і розвивати традиції закладеної Арнольдом Давидовичем наукової школи. У витоках практично всіх сучасних наукових напрямків роботи і творчого духу науково-педагогічного колективу кафедри лежать ідеї або організаційні зусилля А.Д. Готліба. Здорове підґрунтя, закладене стараннями А.Д. Готліба, дозволяє й досі підтримувати на кафедрі атмосферу високої принципності, чесності, відкритості, демократизму.

Аркадій ТАРАКАНОВ,
завідувач кафедри металургії чавуну, д.т.н., професор
[Перейти до змісту](#)

Попередні публікації в «Кадрах металургії» з історії ДМетІ-НМетАУ

Редколегія КМ завжди приділяла увагу історії нашого закладу вищої освіти. Кожна людина залишає по собі якийсь слід. І якщо цей слід був знаковим, якщо справив значний вплив на подальший розвиток не тільки ДМетІ-НМетАУ, але й розвиток науки та освіти взагалі, то нащадки повинні про це знати й віддавати належне видатним особистостям. Тому рубрика «Історія НМетАУ в обличчях» є постійною в нашій газеті. А крім того, ми цікавимося історією наших кафедр, підрозділів, подіями минулого. Серед наших публікацій можна знайти розгорнуті статті про життєвий шлях деяких людей, які згадувалися у трьох попередніх публікаціях в рубриці «До 90-річчя ДМетІ-НМетАУ», а про інших такі статті з'являться в майбутньому. Зараз ми даємо можливість повернутися до цих статей. Пам'ятаємо!

Видатні постаті

До 125-річчя від дня народження С.І. Тельного https://nmetau.edu.ua/file/2016-02-28_km-no_2.pdf

Спогади про Н.Ю. Тайца та А.М. Минаєва https://nmetau.edu.ua/file/2016-04-03_km-no_3.pdf

До 120-річчя від дня народження засновника української школи електрометалургів С.Й. Хитрика https://nmetau.edu.ua/file/2016-05-09-km-no_4.pdf

До 110-річного ювілею Олександра Семеновича Брука https://nmetau.edu.ua/file/2016-05-09-km-no_4.pdf

Віталій Костянтинович Сімонов (1931 – 2016) https://nmetau.edu.ua/file/2016-06-05-km-no_5.pdf

До 90-річчя від дня народження О.П. Грудєва (1926 – 1999) https://nmetau.edu.ua/file/2016-07-01-km-no_6.pdf

До 85-річчя від дня народження В.Н. Морозенка (1931 – 1988)

https://nmetau.edu.ua/file/km_no_7_lbr_2016_rbr.pdf

До 110-річчя від дня народження С.М. Кожевникова (1906 – 1988) https://nmetau.edu.ua/file/2016-11-08-km-no_8.pdf

До 155-річчя від дня народження Л.М. Фортунато (1861 – 1934) https://nmetau.edu.ua/file/2016-12-12-km-no_9.pdf

До 80-річчя від дня народження А.В. Гордієнка (1936 – 1996) https://nmetau.edu.ua/file/2016-12-12-km-no_9.pdf

До 80-річчя від дня народження О.М. Руднева (1936 – 2004) https://nmetau.edu.ua/file/2016-12-12-km-no_9.pdf

Справа всього життя. До 100-річчя від дня народження Г.Г. Єфіменка (1917 – 2012) https://nmetau.edu.ua/file/2017-01-21-km-no_10-v2.pdf

До 100-річчя від дня народження В.С. Гудиновича (1916 – 1991) https://nmetau.edu.ua/file/2017-02-20-km-no_1.pdf

До 90-річчя від дня народження І.Є. Долженкова (1926 – 2014) https://nmetau.edu.ua/file/2017-02-20-km-no_1.pdf

До дня народження М.С. Кузнєцова (1935 – 2015) https://nmetau.edu.ua/file/2017-02-20-km-no_1.pdf

До 90-річчя від дня народження А.А. Зіньковського (1926 – 2005) https://nmetau.edu.ua/file/2017-03-13_km-no_2.pdf

До 95-річчя від дня народження І.Ф. Іванченка (1921 – 1991) https://nmetau.edu.ua/file/2017-04-13-km-no_3.pdf

До 90-річчя від дня народження А.С. Сорочіна (1927 – 1993) https://nmetau.edu.ua/file/2017-04-13-km-no_3.pdf

До 115-річчя від дня народження М.Х. Ісаєнка (1902 – 1986) <https://nmetau.edu.ua/file/2017-05-20-km-4.pdf>

До 110-річчя від дня народження І.М. Ханіна (1907 – 1985) <https://nmetau.edu.ua/file/2017-05-20-km-4.pdf>

До 85-річчя від дня народження Г.Я. Корепанова (1932 – 1994) та 75-річчя О.Д. Півненка (1942 – 2007) <https://nmetau.edu.ua/file/2017-05-20-km-4.pdf>

До 105-річчя від дня народження О.М. Чанкової (1912 – 1998) https://nmetau.edu.ua/file/2017-06-23-km-no_5.pdf

До 120-річчя від дня народження І.В. Радченка (1897 – 1984) https://nmetau.edu.ua/file/2017-06-23-km-no_5.pdf

- До 80-річчя від дня народження В.Г. Хорта (1937 – 2010) <https://nmetau.edu.ua/file/2017-06-23-km- no 5.pdf>
- До 90-річчя від дня народження Ю.М. Тарана-Жовніра (1927 – 2003) <https://nmetau.edu.ua/file/2017-07-08-km- no 6.pdf>
- До 85-річчя від дня народження В.М. Друяна (1932 – 2004) <https://nmetau.edu.ua/file/2017-07-08-km- no 6.pdf>
- До 100-річчя від дня народження Ю.Й. Розенгарта (1917 – 1998) <https://nmetau.edu.ua/file/2017-10-02-km- no 7.pdf>
- До 115-річчя від дня народження О.П. Чекмарьова (1902 – 1975) <https://nmetau.edu.ua/file/2017-11-09-km- no 8.pdf>
- До 125-річчя від дня народження С.Ф. Чукмасова (1892 – 1970) <https://nmetau.edu.ua/file/2017-11-09-km- no 8.pdf>
- До 115-річчя від дня народження О.С. Афанасьєва (1902 – 1987) <https://nmetau.edu.ua/file/2017-12-15-km- no 9.pdf>
- До 80-річчя від дня народження Е.П. Бобрикова (1937 – 1990) <https://nmetau.edu.ua/file/2017-12-15-km- no 9.pdf>
- До 115-річчя від дня народження О.В. Кірсанова (1902 – 1992) <https://nmetau.edu.ua/file/2018-01-13-km- no 10.pdf>
- До 90-річчя від дня народження Ю. М. Яковлева (1927 – 2012) <https://nmetau.edu.ua/file/2018-02-25-km -1.pdf>
- До 110-річчя від дня народження Й. Г. Рисса (1908 – 1968) <https://nmetau.edu.ua/file/2018-03-30-km- no 2.pdf>
- До 120-річчя від дня народження С.Т. Ростовцева (1898 – 1978) <https://nmetau.edu.ua/file/2018-05-20-km- no 4.pdf>
- До 115-річчя від дня народження О.І. Людвинського (1903 – 1981) <https://nmetau.edu.ua/file/2018-06-18-km- no 5.pdf>
- До 90-річчя від дня народження М.П. Свинолобова (1928 – 2007) <https://nmetau.edu.ua/file/2018-06-12 km no 6.pdf>
- До 110-річчя від дня народження С.Л. Левіна (1908 – 1974) <https://nmetau.edu.ua/file/2018-10-04-km- no 7.pdf>
- До 90-річчя від дня народження І.А. Колесника (1928 – 2013) <https://nmetau.edu.ua/file/2018-10-04-km- no 7.pdf>
- До 80-річчя від дня народження В.І. Большакова (1938 – 2015) <https://nmetau.edu.ua/file/2018-10-04-km- no 7.pdf>
- До 115-річчя від дня народження І.Т. Жердева (1903 – 1982) <https://nmetau.edu.ua/file/2018-1104-km- no 8.pdf>
- До 105-річчя від дня народження Л.І. Цехновича (1913 – 2009) <https://nmetau.edu.ua/file/2018-1104-km- no 8.pdf>
- До 95-річчя від дня народження І.Ю. Лева (1923 – 2014) <https://nmetau.edu.ua/file/2018-11.26-km- no 9.pdf>
- До 105-річчя від дня народження А.К. Алексєєва (1913 – 1979) <https://nmetau.edu.ua/file/2018-11.26-km- no 9.pdf>
- До 100-річчя від дня народження В.І. Баптизмаського (1918 – 1995) <https://nmetau.edu.ua/file/2018-01-15-km- no 10.pdf>
- До 105-річчя від дня народження В.М. Гребеника (1913 – 1995) <https://nmetau.edu.ua/file/2018-01-15-km- no 10.pdf>
- До 90-річчя від дня народження П.М. Острика (1928 – 2005) <https://nmetau.edu.ua/file/2018-01-15-km- no 10.pdf>

Кафедри металургії № 4 (квітень 2020 р.)

До 120-річчя від дня народження Й.Д. Семікіна (1898 – 1971) <https://nmetau.edu.ua/file/2019-02-07-km- no 1.pdf>

До 90-річчя від дня народження Т.Г. Беня (1929 – 2013) <https://nmetau.edu.ua/file/2019-02-07-km- no 1.pdf>

До 65-річчя від дня народження Є.П. Калинушкіна (1953 – 2008) <https://nmetau.edu.ua/file/2019-02-07-km- no 1.pdf>

До 125-річчя від дня народження А.М. Похвісна (1894 – 1980) <https://nmetau.edu.ua/file/2019-03-19-km- no 2.pdf>

До 115-річчя від дня народження В.Й. Лапицького (1903 – 1965) <https://nmetau.edu.ua/file/2019-03-19-km- no 2.pdf>

До 90-річчя від дня народження А.О. Спасова (1928 – 2001) <https://nmetau.edu.ua/file/2019-03-19-km- no 2.pdf>

До 130-річчя від дня народження М.М. Доброхотова (1889 – 1963) <https://nmetau.edu.ua/file/2019-04-14-km- no 3.pdf>

До 120-річчя від дня народження В.О. Вехова (1889 – 1963) <https://nmetau.edu.ua/file/2019-05-13-km- no 4.pdf>

До 95-річчя від дня народження Е.М. Гольдфарба (1924 – 1986) <https://nmetau.edu.ua/file/2019-07-12-km- no 6.pdf>

До 80-річчя від дня народження В.К. Цапка (1939 – 2003) <https://nmetau.edu.ua/file/2019-07-12-km- no 6.pdf>

До 100-річчя від дня народження Б.П. Бельгольського (1919 – 1994) <https://nmetau.edu.ua/file/2019-10-07-km- no 7.pdf>

До 80-річчя від дня народження В.П. Усачова (1939 – 2008) <https://nmetau.edu.ua/file/2019-10-07-km- no 7.pdf>

До 120-річчя від дня народження А.Є. Кривошеєва (1899 – 1995) <https://nmetau.edu.ua/file/2019-11-17-km- no 8.pdf>

До 120-річчя від дня народження Е.С. Глікмана (1899 – 1973) <https://nmetau.edu.ua/file/2019-11-17-km- no 8.pdf>

До 115-річчя від дня народження Г.Л. Павленка (1904 – 1986) <https://nmetau.edu.ua/file/2019-12-19-km- no 9.pdf>

До 105-річчя від дня народження М.С. Климковича (1914 – 1996) <https://nmetau.edu.ua/file/2019-12-19-km- no 9.pdf>

До 80-річчя від дня народження Р.Г. Хейфеця (1939 – 2013) <https://nmetau.edu.ua/file/2019-12-19-km- no 9.pdf>

До 90-річчя від дня народження Ю.А. Нефедова (1929 – 2015) <https://nmetau.edu.ua/file/2019-12-31-km- no 10.pdf>

До 110-річчя від дня народження Г.А. Воловика (1910 – 2002) <https://nmetau.edu.ua/file/2020-03-16-04-km- no 2.pdf>

Кафедри та підрозділи

До 90-річчя кафедри електрометалургії <https://nmetau.edu.ua/file/2016-01-17 km- no 1.pdf>

До 85-річчя кафедри ливарного виробництва <https://nmetau.edu.ua/file/2016-01-17 km- no 1.pdf>

До 75-річчя кафедри теорії металургійних процесів <https://nmetau.edu.ua/file/2016-01-17 km- no 1.pdf>

Кафедрі покриттів, композиційних матеріалів і захисту металів 35 років <https://nmetau.edu.ua/file/2018-01-13-km- no 10.pdf>

Кафедри прикладної математики та обчислювальної техніки 45 років <https://nmetau.edu.ua/file/2018-10-04-km- no 7.pdf>

20 років Нікопольському факультету НМетАУ: примножуючи славетні традиції <https://nmetau.edu.ua/file/2018-10-04-km- no 7.pdf>

Кафедри металургійного палива та вогнетривів 75 років <https://nmetau.edu.ua/file/2019-04-14-km- no 3.pdf>

Кафедри економічної інформатики – 50! І це тільки початок! <https://nmetau.edu.ua/file/2019-04-14-km- no 3.pdf>

15 років кафедри колісних та гусеничних транспортних засобів) <https://nmetau.edu.ua/file/2019-05-13-km- no 4.pdf>

Крок до громадянського суспільства: 15 років Регіональному центру освіти інвалідів <https://nmetau.edu.ua/file/2019-06-21-km- no 5.pdf>

Кафедри екології, теплотехніки та охорони праці – 85! <https://nmetau.edu.ua/file/2019-11-17-km- no 8.pdf>

Центру підготовки та навчання іноземних студентів НМетАУ – 10 років! <https://nmetau.edu.ua/file/2020-04-12-km- no -3.pdf>

ДО 25-РІЧЧЯ ГУМАНІТАРНОГО ФАКУЛЬТЕТУ:

Кафедра історії та українознавства <https://nmetau.edu.ua/file/2017-03-13 km- no 2.pdf>

Документознавець – спеціаліст сьогодення і майбутнього <https://nmetau.edu.ua/file/2017-04-13-km- no 3.pdf>

Інтелектуальна власність – пріоритет сьогодення! <https://nmetau.edu.ua/file/2017-04-13-km- no 3.pdf>

Кафедра філософії та політології <https://nmetau.edu.ua/file/2017-05-20-km- 4.pdf>

Сучасний професор: нові вимоги часу <https://nmetau.edu.ua/file/2017-05-20-km- 4.pdf>

Події

Все це було недавно, все це було давно... <https://nmetau.edu.ua/file/2019-04-14-km- no 3.pdf>

Це було у місяць Рамадан <https://nmetau.edu.ua/file/2019-07-12-km- no 6.pdf>

[Перейти до змісту](#)

ВІТАЄМО ЮВІЛЯРА!

Леоніду Миколайовичу Дейнеко – 70

23 квітня завідувач кафедри термічної обробки металів ім. К.Ф. Стародубова професор **Леонід Миколайович Дейнеко** відсвяткував свій 70-річний ювілей.

Л.М. Дейнеко закінчив Дніпропетровський металургійний інститут у 1978 році та отримав кваліфікацію інженера-металурга. З цього ж року розпочав свою наукову діяльність на кафедрі термічної обробки металів. У 1986 році захистив кандидатську дисертацію під керівництвом К.Ф.Стародубова³. У 2000 році Леонід Миколайович успішно захистив докторську дисертацію на тему «Розробка наукових основ зміцнювальної термічної обробки

---

³ Докладніше про життєвий шлях К.Ф. Стародубова читайте в статті «Про роль особистості в історії розвитку кафедри термічної обробки металів ім. К.Ф. Стародубова» у цьому номері КМ.

з'єднувальних деталей нафтогазопроводів і виробів спеціального призначення» і з 2001 року очолює кафедру термічної обробки металів ім. К.Ф.Стародубова. Л.М.Дейнеко продовжує розвивати традиції наукової школи термістів, активно працює в навчальному процесі, у сферах технічних наук, створюючи теоретичні основи процесів структуроутворення для нових промислових технологій термічного зміцнення металовиробів, розробляючи нові гартівні середовища та обладнання для реалізації в промисловості технологій термічної та

комбінованих обробок. Загальний науково-педагогічний стаж Леоніда Миколайовича складає понад 42 роки. За цей час опубліковано понад 200 наукових праць та винаходів, монографію «Термическое упрочнение соединительных деталей магистральных трубопроводов». Під науковим керівництвом Л.М. Дейнеко на кафедрі термічної обробки металів виконуються фундаментальні науково-дослідні роботи за такою тематикою, як, наприклад, «Розробка комбінованої технології іонно-плазмової і термічної обробки деталей спеціального призначення», «Створення нових та удосконалення діючих технологій і обладнання для термічної і комбінованої обробки металовиробів відповідального призначення», «Розробка наукових основ процесу формування танталових покриттів на артилерійських стволах для підвищення їх експлуатаційної стійкості» та інші.

У 1996 році Леонід Миколайович Дейнеко став лауреатом премії ім. К.Ф. Стародубова Міжнародної інженерної академії, а в 2000 році був обраний виконавчим директором і членом правління Асоціації металознавців і термістів України.

Під керівництвом Л.М.Дейнеко співробітники і студенти кафедри термічної обробки металів уже протягом багатьох років беруть активну участь у підготовці і проведенні науково-технічної конференції «Стародубовські читання», яка збирає вчених, докторантів, аспірантів з країн СНД і дальнього зарубіжжя. Організаційний комітет конференції за цикл досліджень для оборонної галузі та публікацій їх результатів нагородив професора Л.М. Дейнеко іменним знаком «ЗА ДОСЯГНЕННЯ» із зображенням барельєфа К.Ф. Стародубова.

За ці роки студенти кафедри термічної обробки металів одержали чимало дипломів за участь у республіканських конкурсах та олімпіадах, опублікували десятки наукових робіт та беруть активну участь у Всеукраїнській науково-технічній конференції студентів і молодих учених «Молода академія».

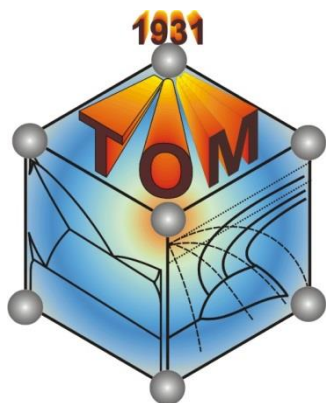
Сучасний науковий напрямок досліджень кафедри термічної обробки металів – це процеси структуроутворення та їх зв'язок з формуванням комплексу механічних властивостей металів, розробка параметрів термічної та комплексної обробки з метою оптимізації структури і властивостей металів і сплавів та підвищення комплексу властивостей вуглецевих та легованих сталей до рівня, який забезпечує високу конкурентоспроможність продукції вітчизняної металургії та машинобудування. Результати наукових досліджень кафедри термічної обробки визнані як в Україні, так і за її межами.

Колектив кафедри термічної обробки металів ім. К.Ф. Стародубова

[Перейти до змісту](#)

Букет привітань ювілярові

*Хай ладиться скрізь: на роботі, в родині,
Щоб радісний настрій у серці не згас,
Все світле і гарне, що треба людині,
Нехай неодмінно приходить до Вас!
Хай щастя приходить і ллється рікою,
Хай горе обходить завжди стороною,
Хай доля дарує Вам довгі літа,
А в серці завжди хай живе доброта!*

Шановний Леоніде Миколайовичу!

Прийміть наші найщиріші вітання з нагоди Вашого Ювілею та побажання міцного здоров'я, добробуту й миру, злагоди та невичерпних життєвих сил задля розвитку вітчизняної науки і освіти.

Ваш професіоналізм, багаторічна послідовна та наполеглива праця зробили вагомий внесок у розвиток вітчизняної металургійної науки та кафедри термічної обробки металів ім. К.Ф.Стародубова, забезпечили повагу серед колег. Протягом десятиліть Ви самовіддано працюєте в науці і вихованні наступних поколінь спеціалістів металознавців-термістів. Ваш шлях як ученого та організатора науково-педагогічної діяльності сповнений творчим поступом та надзвичайно важливою працею. Ви разом з фахівцями Національної металургійної академії та інших наукових установ, спеціалістами металургійних та машинобудівних підприємств України плідно працюєте над удосконаленням технологій виробництва і термічної обробки металів та сплавів, створюєте наукові основи для розвитку нових технологій та матеріалів, зміцнення технічного рівня та обороноздатності держави, піднесення економіки, зростання освіти та формування професійних знань та навичок майбутніх поколінь спеціалістів.

Бажаємо Вам нових творчих успіхів та досягнень у роботі! Нехай збуваються всі Ваші мрії та сподівання, нехай береже Вас доля, кожен день приносить тільки радість, а життя буде щедрим і багатим на добро.

Ваша кафедра

Юрій Петрович Гуль, доцент кафедри ТОМ:

Есть даты круглые в человеческой судьбе!
Их отмечать положено везде –
Одна и к Вам катится, Леонид Дейнеко!
От груза дел Вас не освободит она,
Но только удешевит заботу
О той, которой жизнь посвящена:
О кафедре термической металла обработки.
А с круглой датой пожелания шлём
И пожелания не будут новы:
Так будьте же счастливы и здоровы!
«А иначе – зачем на Земле этой вечной живём?»!

Ольга Анатоліївна Носко, декан факультету матеріалознавства і обробки металів:

Дозвольте від імені співробітників факультету й від себе особисто привітати Вас з чудовим ювілеєм та побажати Вам, по-перше, міцного здоров'я, бадьорості духу, наснаги, нових творчих успіхів, завжди позитивних емоцій і гарного настрою, по-друге, ювілейної активності у будь-яких справах, по-третє – багаточисельних подальших ювілеїв...

Хай Вам завжди посміхається доля,
Несуть тільки радість з собою роки,
Хай щастя й здоров'я не зрадять ніколи,
Хай збудуться мрії, бажання й думки!

Володимир Іванович Большаков, д.т.н., професор, колишній ректор та завідувач кафедри матеріалознавства та обробки металів Придніпровської державної академії будівництва та архітектури, заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України академік Академії будівництва України:

Вельмишановний Леоніде Миколайовичу!
Довгі роки знайомства, дружби і спільної роботи дозволяють мені сказати, дорогий Льоня! Від щирого серця вітаю тебе з першим серйозним чоловічим ювілеєм – 70-річчям від дня народження!

Вважаю Вас, дорогий Леоніде Миколайовичу, справжнім ученим-дослідником, в якого теорія, наука і практика пов'язані воєдино. Про це свідчать Ваші багаторічні наукові розробки та їх упровадження: спеціалізований термічний цех для термозміцнення з'єднувальних деталей трубопроводів на ВАТ «Трубодеталь» (м. Челябінськ), нова технологія на ЗАТ «Новокраматорський машинобудівний завод» та інші. Наука і практика – цей принцип нам з Вами заповідав наш спільний учитель, академік АН УРСР Кирило Федорович Стародубов. Під його керівництвом Ви захистили кандидатську дисертацію і протягом багатьох років послідовно втілюєте в життя, зберігаєте традиції, продовжуєте розвиток наукової школи українських інженерів-термістів, заснованої академіком К.Ф. Стародубовим.

Роки, як птахи, летять, летять і летять. Мені здавалося, що зовсім недавно на прохання Юрія Миколайовича Тарана до мене до докторантури вступив дуже відповідальний, скромний і водночас здібний молодий учений, доцент металургійної академії кафедри термічної обробки металів Леонід Миколайович Дейнеко. Грамотний фахівець, широко ерудований, він успішно працював на кафедрі матеріалознавства в Дніпропетровській будівельній академії, одночасно виїжджаючи на виробництво і впроваджуючи свої розробки. Захистив докторську дисертацію, повернувся на рідну кафедру металургійної академії, а через деякий час очолив кафедру.

Бажаю Вам, дорогий Леоніде Миколайовичу, в день ювілею здоров'я – сьогодні це актуально, як ніколи. А ще усіляких успіхів у роботі педагога, вченого, дослідника. І, обов'язково, великого родинного щастя – чоловікові, батькові й дідові на довгі роки.

Георгій Дмитрович Сухомлин, д.т.н., професор Придніпровської державної академії будівництва та архітектури:

За багато років дружби і співпраці я переконався, що Леонід Миколайович володіє всіма якостями, які повинні бути у класичного вченого, дослідника і педагога: енциклопедичними знаннями в галузі теорії, практики та історії металознавства і термічної обробки, природною цікавістю, що підтримує високий тонус у роботі, наполегливістю в доведенні всіх починань до логічного завершення і багатьма іншими. Леонід Миколайович успадкував кращі якості свого вчителя Кирила Федоровича Стародубова: спокійну впевненість у правильності обраного шляху і в своїх силах для його проходження, стійкі інтелігентні звички, м'який, доброзичливий підхід до студентів, співробітників і просто знайомих, уважне ставлення до проблем інших, навіть малознайомих людей. Я б пішов з ним у розвідку. Він – прекрасна Людина і справжній Учений.

Хочеться побажати Вам, Леоніде Миколайовичу, міцного здоров'я, невичерпної енергії, нових наукових досягнень, щастя та благополуччя!

Петро Іванович Лобода, д.т.н., професор, член-кореспондент НАН України, завідувач кафедри високотемпературних матеріалів та порошкової металургії, декан інженерно-фізичного факультету Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»:

Вельмишановний Леоніде Миколайовичу!

Колектив співробітників та студентів інженерно-фізичного факультету Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. І. Сікорського» сердечно вітає Вас із славним ювілеєм!

Ми шануємо Вас як відомого вченого і педагога у галузі матеріалознавства, талановитого організатора освіти та науки.

Щиро дякуємо за постійну увагу та активну участь у розв'язанні проблем підготовки бакалаврів, магістрів та докторів філософії з матеріалознавства та металургії в Україні. Ваша принципова позиція завжди дозволяє підтримувати найбільш важливі для розвитку економіки, зміцнення обороноздатності та незалежності України наукові проекти в рамках роботи науково-технічної ради МОН України з «Наукових проблем матеріалознавства».

Вдячні Вам за світоглядні дискусії стосовно змісту освіти на сучасному етапі розвитку вищої школи.

Ваші наукові праці, курси лекцій навічно вписані золотими сторінками в науково-методичну базу підготовки матеріалознавців і металургів.

Ваші високі людські якості – порядність, скромність, захопленість справою, постійна націленість на результат, велика працездатність, принциповість є для нас зразком людини – науковця, організатора, керівника, педагога.

Бажаємо Вам, вельмишановний Леоніде Миколайовичу, творчого довголіття, міцного здоров'я, подальших вагомих здобутків і перемог у вашій багатогранній діяльності в ім'я процвітання науки і освіти України.

Олександр Іванович Бабаченко, директор Інституту чорної металургії ім. З.І. Некрасова НАН України:

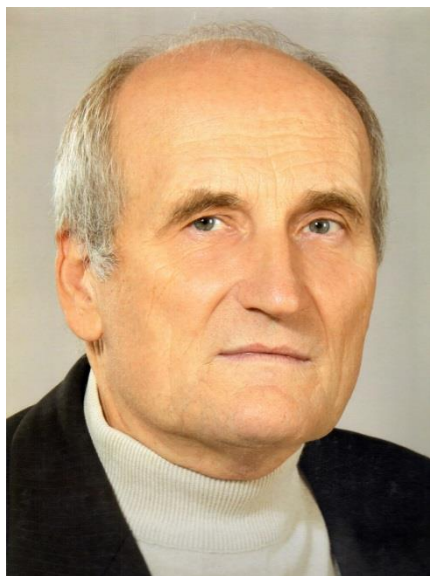
Шановний Леоніде Миколайовичу!

Прийміть найтепліші привітання з ювілеєм від колективу Інституту чорної металургії НАН України та від мене особисто!

Ви володієте науковими знаннями та величезним досвідом досліджень та розробок різних металургійних процесів, а Ваш шлях у науці є прикладом довгої та наполегливої творчої праці, спрямованої на досягнення поставленої мети! Притаманне Вам уміння мислити творчо і на перспективу дозволяє приймати сміливі рішення і успішно виконувати цікаві наукові проекти!

Бажаю Вам нових творчих успіхів у науковій діяльності, щоб усі Ваші наукові ідеї втілювались у життя і приносили людям користь, а Вам – шану та повагу колег. Міцного здоров'я Вам, життєвої енергії, бадьорості та оптимізму.

Нехай накопичені життєвий досвід і мудрість допоможуть досягти нових висот у Вашій науково-педагогічній діяльності!

Володимир Миколайович Надтока, начальник відділу ДП «КБ «Південне» ім. М. К. Янгеля»:

Дорогий Леоніде Миколайовичу!

Багато років Ви присвятили проблемі підвищення живучості гарматних стволів. Ще під час роботи над докторською дисертацією були розроблені наукові основи зміцнювальної термічної обробки виробів спеціального призначення, що дозволяють значно підвищити границю пропорційності гарматних сталей.

Друга хвиля розробок в цьому напрямку почалася останнім десятиліттям. Великий обсяг робіт, виконаний Вами з розробки рекомендацій щодо створення комплексної технології термічної обробки злитка, поковки, заготовки та готового ствола, яка забезпечує міцність металу виробів на рівні межі пропорційності ≥ 1400 МПа.

Спільно з ДП «КБ«Південне» ім. М.К. Янгеля» протягом кількох років були виконані роботи з розробки і дослідження захисних покриттів з тугоплавких металів для підвищення живучості гарматних стволів.

Ваша цілеспрямованість, глибокі знання і вміння організувати роботу колективу забезпечать упровадження результатів Ваших робіт у виробництво не тільки для виробів оборонного призначення, а й в інших галузях народного господарства.

ДП «КБ«Південне» ім. М.К. Янгеля» бажає Вам міцного здоров'я, творчих сил і сподівається на успішну співпрацю ще на багато років.

НАВЧАННЯ НА КАРАНТИНІ

Дистанційне навчання на кафедрі обробки металів тиском

Нерідко ми кажемо, що світ швидко змінюється, не дуже усвідомлюючи, що ця швидкість може бути реалізована в абсолютно несподіваний спосіб. І адаптація до таких раптових глобальних змін певної особи або колективу головним чином залежить від постійного моніторингу новітніх тенденцій, зокрема, в освіті, та впровадження цих тенденцій у повсякденну практику. Без удаваної скромності можемо зауважити, що підготовку та часткове впровадження елементів дистанційної освіти як постійного інструменту роботи зі студентами кафедра ОМТ почала ще три роки тому, не підозрюючи, що вже за декілька років повний перехід на цей вид навчання буде викликаний не плановими змінами у методиках викладання, а пандемією нового небезпечного вірусу. Аналіз наявних на той (і на даний) момент платформ для такого виду робіт показав, що найбільш розвинутим, зручним та сучасним інструментом дистанційної освіти є середовище MS Office 365. Цей, без сумніву, унікальний продукт уже визнано в усьому світі, він має надзвичайно широкий та гнучкий набір програм для всіх видів діяльності людини, багаторівневу систему підбору складових під конкретні запити споживача і що найприємніше — дружню фінансову політику для закладів освіти та безпосередньо студентів.

Ініціативна група співробітників кафедри у складі доцентів О.С. Бобуха, В.В. Андреева, А.А. Самсоненка на чолі із завідувачем професором Я.В. Фроловим доклала чимало зусиль і часу для створення зручного середовища як для онлайн-роботи співробітників кафедри, так і для реалізації системи дистанційної освіти в одному з продуктів Office 365 — програмі **MS Teams**. Вже третій рік поспіль студенти груп ME07 на перших заняттях отримують персональні акаунти, які містять захищену електронну пошту та доступ до хмарного сховища. Крім того, ці акаунти надають власнику доступ до серверу моделювання, ліцензійного програмного забезпечення, а також до бібліотеки кафедри.

Технічну підтримку Office 365 на кафедрі ОМТ та консультаційну допомогу забезпечує ТОВ «Хмара», за що ми постійно й щиро дякуємо!

Microsoft Teams — корпоративна платформа, що об'єднує в робочому просторі чат, зустрічі, замітки і вкладення. Вона була розроблена компанією Microsoft як конкурент популярного корпоративного рішення Slack. Microsoft Teams є частиною пакету Office 365, поширюється за корпоративною підпискою та інтегрований зі Skype. Крім цього, є також можливість інтеграції з додатками сторонніх розробників, таких як Zoom, Trello, Evernote та багато інших.

До переваг MS Teams також можна віднести кросплатформність: програма доступна на таких операційних системах, як Windows, Linux, macOS, iOS, Android. Завдяки цьому студенти кафедри мають можливість відвідувати лекції на будь-якому зручному для них девайсі (ПК, планшет чи телефон).

Використання цієї платформи дозволяє в одному середовищі/додатку забезпечити всі необхідні компоненти навчального процесу. Кожна з дисциплін на цій платформі має такі основні компоненти.

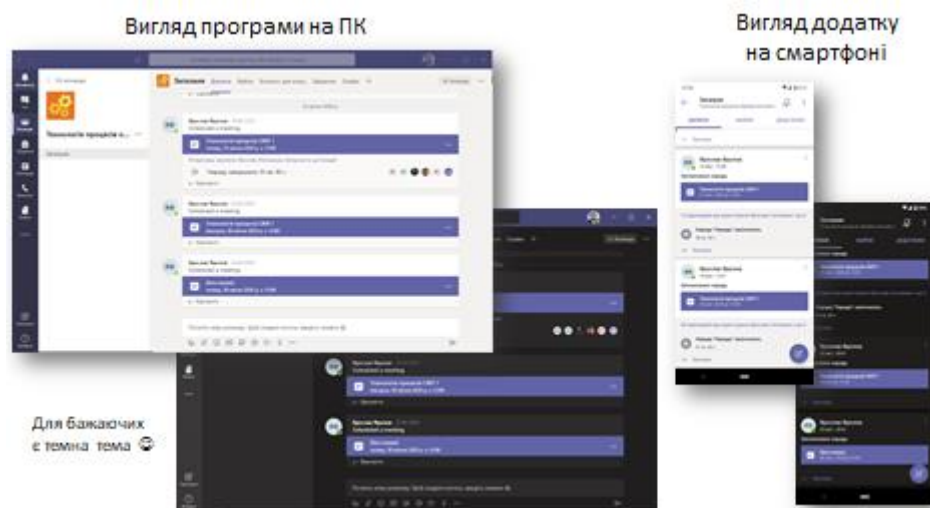
Наради — онлайн-лекції (або консультації), на котрих можливо демонструвати презентаційний матеріал, вести чат з можливістю запису Teams Лекції. Запис лекції та переписка у чаті завжди доступні для студента.

Дописи — це можливість спілкуватися та ділитися матеріалом одразу з усією групою.

Файли — є частиною сервісу OneDrive і дозволяють обмінюватися будь-якими файлами. Також є можливість синхронізації файлів дисципліни на ПК, що дуже актуально при необхідності роботи з результатами моделювання процесів ОМТ.

Блокнот для класу — дозволяє створювати та поширювати матеріали (реферат, контрольна, лабораторна чи практична робота) як на всю групу, так і індивідуально для кожного студента.

Завдання — є частиною сервісу Forms, що в зручній формі дозволяє робити опитування серед студентів та проводити екзамени.

Не пропустити лекції допомагає **Календар**, який можливо переглянути в додатку Teams або в Outlook. Також всі власники облікового запису Microsoft Office 365 мають можливість використовувати інші сервіси: OneDrive, OneNote, To-Do та ін.

У період студентських канікул, що передували початку четвертої чверті навчання, викладачі кафедри проводили підготовчі роботи – перевіряли роботу устаткування, засвоювали особливості проведення лекцій в онлайн-режимі, адаптували презентації зі своїх дисциплін до повного переходу на дистанційне спілкування зі студентами, налагоджували надійні контакти з усім складом студентських груп. Всю організаційно-технічну роботу цього процесу своєчасно та ретельно провів доцент Олександр Сергійович Бобух; він же консультував та моніторив заняття у перші дні поточної чверті.

В останній чверті цього навчального року на кафедрі в дистанційному режимі викладаються такі дисципліни:

- Технологія процесів ОМТ (викладач зав. каф. Я.В. Фролов),
- Теорія процесів ОМТ (проф. Є.І. Шифрін),
- Конструкції та розрахунки машин і механізмів обробки тиском (проф. Є.І. Шифрін),
- Оптимізація процесів обробки металів тиском (доц. В.В. Бояркін),
- Менеджмент технологічних процесів (доц. О.М. Кузьміна),
- Переддипломна практика студентів бакалаврату.

Наразі кафедра готується до літньої сесії студентів-заочників 4 та 6 курсів, яка розпочнеться у травні. Під час цієї сесії також планується апробація процедури онлайн-захисту курсових проектів.

Безперечно, впровадження дистанційного освітнього процесу, як і взагалі дистанційної роботи, має безліч особливостей, головною з яких є відсутність безпосереднього наочного контакту учасників навчання, а це створює враження необов'язковості виконання завдань, віддаленості контролю та відчуття «я ще встигну це зробити завтра, післязавтра, за тиждень» тощо. Цим питанням присвячена безліч безкоштовних вебінарів в Інтернеті, що свідчить про загальність та актуальність цих проблем для будь-якого виду людської діяльності – і бізнесу, і освіти. Хоча така форма навчання існує досить давно, але її широке впровадження наштовхується на суто прагматичні речі – вона вимагає високого рівня самодисципліни та відповідальності перш за все з боку студентів, а з цим, не будемо лукавити, зараз великі проблеми і під час звичної форми спілкування у навчальному середовищі. Та є й великий плюс – сучасні засоби зв'язку дозволяють студентам бути присутніми на заняттях без обмежень щодо транспорту, відстані тощо, що й продемонстрували заняття цієї чверті.

Звичайно, це дуже загальне висвітлення досвіду кафедри з упровадження дистанційної освіти, більш докладна інформація пов'язана з необхідністю ознайомлення із самим середовищем MS Office 365 й зокрема MS Teams, але ми будемо раді, якщо інші кафедри зацікавляться такою системою онлайн-роботи й залюбки поділимось своїми надбаннями для скорішого освоєння цього зручного й об'ємного інструменту. Також рекомендуємо переглянути демо-версію за посиланням <https://teamsdemo.office.com>. Також важливо, що Office 365 все більше завойовує простір на підприємствах, у компаніях та організаціях, тому робота студентів у цьому середовищі ще в період навчання є безперечним та важливим елементом їх практичної підготовки та підвищення цінності наших випускників на ринку праці. А це й є головною метою нашої роботи.

Наприкінці наведемо декілька відгуків про дистанційну освіту на кафедрі від наших викладачів та студентів.

Ярослав Фролов: «Мене вразило те, що кількість студентів на деяких онлайн-лекціях була вищою, ніж на лекціях в аудиторії».

В'ячеслав Бояркін: «Схоже на свого роду соціальну мережу, дуже цікаво. А якщо серйозно, то варто задуматися про роботу з заочниками. Заняття, звичайно, доведеться переносити на вечір, але й у викладачів ненормований робочий день».

Ольга Кузьміна: «Важко спілкуватися, коли не бачиш очі слухачів і не відчуваєш особисто зворотний зв'язок».

Катерина Пісоцька, гр. МЕ07-17-1: «Не дуже звично навчатись за дистанційною формою, інформація сприймається дуже важко».

Аліна Прокопенко, гр. МЕ07-17-2: «Важко налаштувати себе на навчання у домашніх умовах, дуже незвично. Але цікаво слухати лекції, майже все зрозуміло, хоча сконцентруватися складно. Я дуже вдячна викладачам за лекції, за їх старання допомогти нам зрозуміти матеріал».

Ігор Бабуцький, гр.МЕ07-15м: «Дистанційне навчання — це дуже зручно та корисно для молоді та викладачів; на мою думку, це відкриває новий рівень навчання».

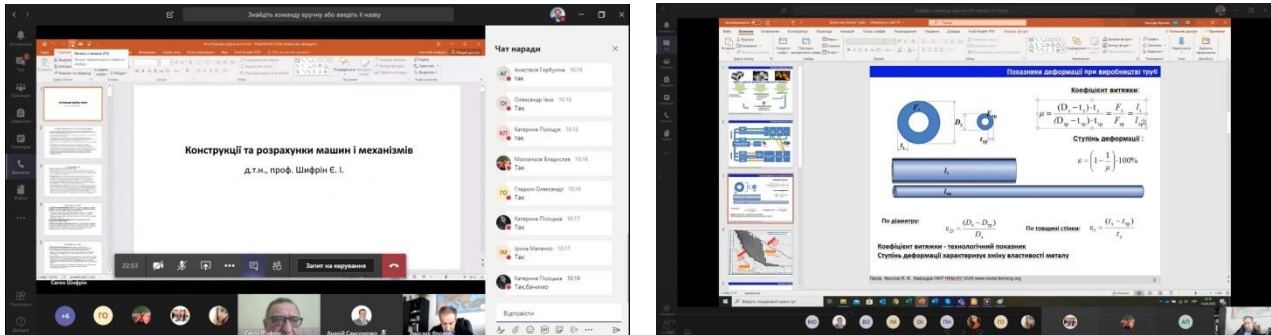
Євген Талалаєв, гр.МЕ07-15м: «Все на вищому рівні!»

Катерина Поліщук, гр.МЕ07-17: «Деякий матеріал знайомий, але все інше засвоюється не дуже добре. Важко зосередитися конкретно на навчанні, але ідея непогана».

Анастасія Горбуліна, гр.МЕ07-17: «Взагалі ідея дуже гарна. Але через те, що для нас перший досвід такий, то незвично і важко на початку звикнути. Теми дуже доступно пояснюють, і зручно бачити те, що нам розповідають».

Ірина Маленко: «Незвично займатися дистанційно, матеріал засвоюється, як для мене, дуже важко, але велике спасибі, що ви нас продовжуєте навчати».

Бажаємо всім здоров'я та й успішної роботи у незвичних, але дуже цікавих та потенційно перспективних умовах!

На світлинах: викладачі кафедри ведуть дистанційні лекції для студентів 3 курсу бакалавріату та 1 курсу магістратури.

Ярослав ФРОЛОВ,
завідувач кафедри обробки металів тиском
ім. академіка О.П. Чекмарьова, д.т.н., професор
Ольга КУЗЬМІНА,
Андрій САМСОНЕНКО,
Олександр БОБУХ,
доценти кафедри, к.т.н.
[Перейти до змісту](#)

Організація дистанційного навчання на кафедрі інформаційних технологій і систем

Під час карантину важливою задачею будь-якого навчального закладу є підтримання навчального процесу. У сучасному світі з безліччю всіляких інтернет-ресурсів та додатків існує велика кількість способів комунікації студентів з викладачем. Деякі викладачі користуються ними для покращення якості обміну матеріалами та інформацією зі студентами. Але в період карантину, коли є необхідність комунікації всіх студентів з викладачами, необхідно налагодити єдину систему, що дасть змогу якісно організувати процес навчання. Це позбавляє студентів від плутанини та реєстрації на багатьох платформах, а керівництву кафедри дозволяє контролювати роботу викладачів та студентів. Враховуючи вищесказане, кафедра має розв'язати 2 завдання: обрати платформу для організації дистанційного навчання та швидко й якісно організувати роботу викладачів та студентів на обраній платформі.

Засоби організації дистанційного навчання орієнтовані на різні сфери: це навчання в школах, закладах вищої освіти, робота приватних викладачів, всілякі курси для співробітників на підприємствах та багато іншого. Існують системи для вільного користування та на платній основі. Також кожна система потребує особливих ресурсів для налаштування та роботи. Тому необхідно виділити критерії для вибору платформи. Для нашої кафедри ними стали такі:

- це має бути система з вільним доступом для викладачів та студентів;
- необхідна можливість відокремлювати різні дисципліни та групи студентів, які їх слухають;

- необхідна можливість двостороннього обміну матеріалами та інформацією між викладачем та студентами;
- система має бути максимально простою в налаштуванні та користуванні.

Серед усіх доступних платформ була обрана система Google Classroom, яка задовольняє всім критеріям. Вона не потребує спеціального встановлення чи активації, оскільки є вбудованим засобом Google. Потрібен тільки Google-акаунт, який має майже кожен користувач мережі Інтернет. На цій платформі можна створювати курси, які відповідають навчальним дисциплінам. До кожного курсу можна запрошувати викладачів та студентів. Викладачі викладають навчальні матеріали, створюють завдання, встановлюють терміни для їх здавання, студенти надсилають свої виконані завдання, які перевіряються викладачем. Є можливість обговорення кожного завдання, виставлення оцінок. І все це в інтуїтивно зрозумілому інтерфейсі.

Коли платформу для навчання обрано, необхідно організувати роботу з нею. Для зручності адміністрування та контролю за роботою студентів та викладачів необхідно, щоб усі дисципліни для студентів кафедри були в одному місці, тому платформа розгорталася на кафедральному акаунті Google. Були створені курси, які відповідають всім навчальним дисциплінам, які слухають студенти кафедри. На кожен курс були додані викладачі, які викладають дисципліну (запрошення надсилається на електронну пошту). А викладачі вже зі своїх акаунтів додають всі необхідні матеріали та завдання. Кожен курс має свій унікальний код, за яким студент може приєднатися до курсу слухачем. Також можна запросити студента за електронною поштою. Для інформування студентів щодо створених курсів на допомогу прийшли соціальні мережі, де було зроблено оголошення з інструкціями, як приєднатися до системи.

Сьогодні на кафедрі ІТС понад 20 викладачів успішно користуються цією платформою. Створено 35 курсів, які покривають усі навчальні дисципліни студентів усіх курсів, від першого до магістратури. Студенти складають лабораторні та контрольні роботи. Тобто, за допомогою платформи Google Classroom дистанційне навчання на кафедрі Інформаційних технологій і систем налагоджено успішно.

Вікторія ГНАТУШЕНКО,
завідувачка кафедри інформаційних технологій
і систем, д.т.н., професор
Владислав ЦАРИК,
асистент та аспірант кафедри
[Перейти до змісту](#)

26 КВІТНЯ – ДЕНЬ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ ТРАГЕДІЇ

Незадовго перед 34 роковинами Чорнобильської трагедії, яка далася взнаки не тільки для України, а майже всієї Європи, Чорнобильська зона нагадала про себе масштабними пожежами. І знов знадобилися героїчні зусилля пожежників, які знов були змушені працювати в небезпечному середовищі. І за це ми їм вдячні. Але цього дня ми завжди згадуємо тих, хто прийняв на себе перший удар, хто боровся з поширенням радіації тоді, коли рівень небезпеки був найвищим. Ми вшановуємо пам'ять тих, хто втратив життя або здоров'я, і ми висловлюємо свою вдячність тим, хто й зараз живе поруч з нами. Серед останніх є й співробітники нашої академії.

Наші чорнобильці

Іващенко Валерій Петрович
Перший проректор НМетАУ

**Шифрін Володимир
Симонович**
Начальник відділу кадрів

Рабер Лев Матвійович
Доцент кафедри машин і
агрегатів металургійного
виробництва

**Сидоренко Віктор
Кононович**
Старший викладач
кафедри колісних
і гусеничних
транспортних засобів

Шелудько Ігор Борисович
Старший викладач кафедри
промислової
теплоенергетики

[Перейти до змісту](#)

КОНФЕРЕНЦІЇ

Cogito, ergo sum⁴

30 березня 2020 року кафедра документознавства та інформаційної діяльності Національної Металургійної академії України разом з кафедрою права та європейської інтеграції Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, кафедрою соціально-гуманітарної освіти Комунального закладу вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти», громадською організацією «Товариство інтелектуальної власності» провели Заочну міжвузівську наукову конференцію «Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук: виклики та рішення».

У рамках конференції науковці зробили близько 190 доповідей, відбулося пленарне засідання, працювало 12 секцій, 2 круглих столи. З програмою конференції можна ознайомитися за посиланням

https://nmetau.edu.ua/file/aktualni_problemi_sgn_programa_30.03.2020.pdf.

Задум цієї конференції виник наприкінці минулого року. Її замислили як спробу сконцентрувати зусилля на виявленні соціальних передумов та гуманітарних наслідків інерційної кризи у вищій освіті, де наукова робота зараз перебуває, м'яко кажучи, не в найкращому стані. І назва конференції була сформульована в цьому ключі практично одразу й досить широко: «Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук». Потім ми вирішили дещо конкретизувати її, додавши «виклики та рішення – 2020».

Заочна форма проведення конференції також без вагань була одразу визначена, бо обумовлена вона перш за все деякою втратою мобільності сучасних науковців та працівників освіти, – явище, що, мабуть, притаманне зараз великій кількості людей на земній кулі. Отже, коли йдеться про витрати грошей та (або) часу на дорогу в інше місто, та й не місто, а місце – інший ЗВО, то майже завжди перевагу має не особисте спілкування, а швидкість, запропонована комп'ютерними технологіями, інформаційні спроможності Інтернет-ресурсів та необмежена кількість у просторі та часі тих людей, що можуть зацікавитися тією чи іншою проблемою або прокоментувати її.

Дату проведення ми обрали тоді ж – 30.03.2020 – як найбільш віддалену від заходів дипломування, адже магістрів ЗВО вже випустили, а до початку роботи бакалаврських ДЕКів ще багато часу.

І гадки ми не мали, що така форма конференції буде єдиною можливістю наукового спілкування, а назва конференції відіб'є той виклик, що кинув нам час у вигляді нечуваної пандемії, наполягаючи на зовсім нових формах вимірювань, критеріях та рішеннях.

У цей відрізок історії, коли медики, біологи, хіміки, фармакологи дійсно перебувають на передовій світової наукової думки, розв'язуючи проблеми подальшої долі людства, а державні службовці та економісти також покликані відповісти на надважливі питання людського співтовариства, що можуть додати представники гуманітарних та соціальних наук? Мабуть, найбільш гідним рішенням цього часу стане ще глибше осягання людини як осереддя соціуму, її життя, здоров'я, благополуччя як найголовніших цінностей буття.

І ось у той час, коли теми доповідей були майже зібрані й формування програми добігало свого кінця, до оргкомітету конференції звернулися представники педіатричного факультету Дніпропетровської державної медичної академії з пропозицією включити до

---

⁴ «Я мислю, отже, існую».

роботи конференції їхню секцію. Оргкомітет охоче погодився, бо це підтвердило важливість та своєчасність цієї конференції зокрема та гуманістичного світобачення взагалі. Бо тільки за цих умов прийде антропоцентричне розуміння світу, відбудеться гуманізація та гуманітаризація соціуму з усіма його інститутами, а ті вічні слова Декарта, що ми винесли у заголовок, набувають ще більш широкого та актуального значення.

Катерина ПРОКОФ'ЄВА,
доцент кафедри документознавства та інформаційної
діяльності НМетАУ, канд. філолог. наук,
відповідальний секретар оргкомітету конференції
[Перейти до змісту](#)

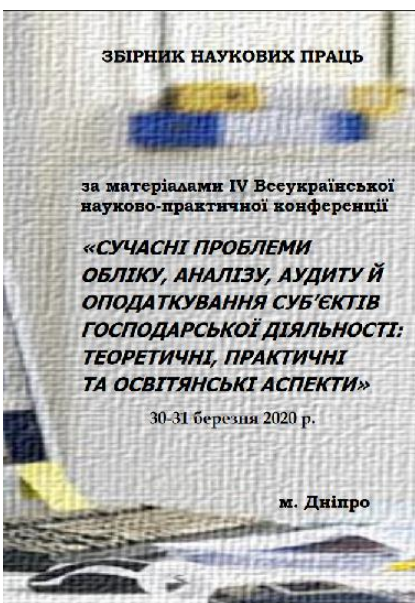
Всеукраїнська науково-практична конференція на кафедрі обліку і аудиту

Сьогодні наша країна, як і весь світ, стикнулася з великою загрозою: пандемією коронавірусної інфекції COVID-19. Карантин, що введено державою з метою подолання розповсюдження хвороби та мінімізації її наслідків для життя та здоров'я українців, є серйозним викликом як для соціальних інститутів, громадянського суспільства, так і для економіки держави.

Завдання науковців-економістів в умовах карантину полягає в пошуку ефективних наукових рішень щодо збереження та подальшого розвитку економіки країни в нових умовах. Успішна наукова діяльність вимагає обміну думками, публікації своїх досліджень та залучення молодих учених і студентської молоді до наукової роботи. Все це можливо реалізувати завдяки проведенню всеукраїнських та міжнародних наукових конференцій у закладах вищої освіти. За сучасних умов особливо важливими стають конференції, що проводяться дистанційно (заочно). Одна з таких конференцій була проведена 30-31 березня 2020 р. на кафедрі обліку і аудиту Національної металургійної академії України. Це вже четверта Всеукраїнська науково-практична конференція «Сучасні проблеми обліку, аналізу, аудиту й оподаткування суб'єктів господарської діяльності: теоретичні, практичні та освітні аспекти».

Метою проведення цієї щорічної конференції є пошук шляхів розв'язання обліково-аналітичних проблем суб'єктів господарювання, встановлення контактів між науковцями та фахівцями-практиками, обмін науковими результатами та практичним досвідом.

Співорганізаторами конференції стали Міністерство освіти і науки України, Інститут модернізації змісту освіти, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Полтавська державна аграрна академія. До участі в конференції були залучені викладачі, науковці, спеціалісти-практики, аспіранти, магістранти та студенти з понад 52 закладів вищої освіти 16 областей України, а також учасники з інших країн. З кожним роком кількість осіб, зацікавлених щодо участі в конференції, збільшується. Загальна кількість учасників, що надіслали результати своїх наукових досліджень до матеріалів конференції, цього року

досягла 215 осіб.

За матеріалами конференції сформовано електронний збірник наукових праць у двох частинах, який розміщений на офіційному сайті Національної металургійної академії України (https://nmetau.edu.ua/file/conf-nmetau_accounting_2020.pdf).

Учасники конференції висловили побажання щодо подальшої плідної співпраці, а організаційний комітет щиро дякує всім учасникам конференції і сподівається, що п'ята Всеукраїнська конференція «Сучасні проблеми обліку, аналізу, аудиту й оподаткування суб'єктів господарської діяльності: теоретичні, практичні та освітні аспекти» буде такою ж вдалою, цікавою й об'єднає науковців з різних ЗВО багатьох регіонів України та інших країн для розв'язання сучасних викликів економічній науці.

**Рената СОКОЛЬСЬКА,
Тетяна АКІМОВА,**
доценти кафедри обліку і аудиту, к.е.н.

[Перейти до змісту](#)

ПОСМІХНЕМОСЯ РАЗОМ!

Карантинні байки

- Відлуння жорсткого карантину: один собака має право вигуляти одну людину. Людина повинна бути на повідці, у наморднику та з документами.
- Ну, знаєте! Ваш спокій ображає почуття тих, хто панікує!
- Увага! У фільмі містяться сцени рукоштовань, дотиків до лиця та перебування на вулиці без поважної причини. 18+
- Кажуть, що одна з ознак коронавірусу – це втрата смаку. Я перевіряюся кожну годину! Поки що все смачно, особливо цукерки, буженина, піца і віскі.
- Чим більше я перебуваю вдома, тим більш бездомним стає мій вигляд.
- Якщо ви давно хотіли чимось зайнятися, але вам не вистачало часу, то зараз ви точно знаєте, що справа була не в часі.
- Тим, хто нормально пересидить карантин, можна спокійно удвох клеїти шпалери.
- Ситуація в супермаркеті:
– Маска! Я вас знаю!
- А коли карантин закінчиться, буде така ж кампанія з витягування з дому тих, кому сподобалось?

Куточок гумору підготувала
редакція «Кадрів металургії»
[Перейти до змісту](#)